

Slovenski dom

Stev. 224.

V Ljubljani, torek 4. oktobra 1938.

Leto III

Novi Hitlerjevi načrti za ureditev Evrope

Drugi sestanek velesil, omejitev težkega oboroževanja, sporazum med Nemčijo in Francijo

Berlin, 4. oktobra. m. Vodja rajha Adolf Hitler bo po svoji vrnitvi iz sudetsko-nemških pokrajin, v katerih so ga povsod navdušeno sprejeli, odšel za nekaj mesecev na dopust v bavarske planine pri Berchtesgadenu.

Dobro obveščeni krogi izjavljajo, da je bila pretekla sobota pri Hitlerju zelo važna konferenca, na kateri so sodelovali Göring, von Neurath in Ribbentrop. Predmet razgovorov so bila baje vprašanja o omejitvi oboroževanja v Evropi. Sporazum v tem smislu bi se nanašal na težke bombnike, topništvo in strupene pline. Razen tega bo Hitler v najkrajšem času predlagal, da se skliče nova mednarodna konferenca, podobna zadnji v Monakovem. — Na tem sestanku naj bi evropski državniiki rešili vprašanje Španije in Sredozemskega morja.

V nemških krogih zatrjujejo, da postajajo odnosi med Nemčijo in Francijo iz dneva v dan boljši. V Nemčiji poudarjajo velike zasluge za monakovski sporazum ne samo francoskim državljanom, pač pa tudi Göringu, ki je imel za bivanja francoskih državnikov v Monakovem daljše in zelo prijateljske razgovore z Daladierom. Na konferenci, ki jo je Hitler imel z Göringom, Neurathom in Ribbentropom, so razpravljali tudi o vzpostavitvi normalnega stanja v nemški vojski. Sklenjeno je bilo, da odpuste domov za 10. oktobra vse rezerviste, ki so bili pred mesecem dni poklicani na vojaške vaje.

O razmerju med Nemčijo in bodočo Češkoslovaško po zasedbi sudetsko-nemških pokrajin

piše uradno glasilo nemškega zunanjega ministrstva takole:

Zdaj gre za to, da ne izgublamo časa in da se popolnoma izbrisemo prejšnje napake in ustvarimo nove osnove za dobro sosedstvo brez slehernega predsodka. Narodu, ki je leta in leta živel pod težkim duševnim pritiskom, je treba dati občutek, iz česar se rodi nova bodočnost in novo življenje na varni podlagi. To načelo, ki ga je bilo kajpada enako izvajati pri Nemcih in pri češkem prebivalstvu, bo tudi zdravo izhodišče za bodočo sosedstvo. Za vsakogar bo koristno, da se ta razvoj čimprej in čim polneje izvede. Nemški narod si želi varnosti in zadovoljstva, isto pa želi tudi drugim narodom. Mislamo, da ne bo težko ustvariti na tem temelju zadovoljstva v teh krajih.

Italija zahteva od ČSR takojšen odstop madžarskega ozemlja

Rim, 4. oktobra. AA. (Stefani.) »Informazione Diplomatica« priobčuje naslednji sestavek:

V odgovornih krogih mislijo, da se zdaj po rešitvi sudetskega vprašanja in vprašanja Poljakov v ČSR vsiljuje rešitev še poslednjega vprašanja, to je madžarskega, in sicer čim hitreje. V interesu vseh in tudi praške vlade je, da se ne čaka dolge tri mesece za izvedbo te kirurške operacije, ki je zdaj neizogibna. V odgovornih rimskih krogih je znano, da poljsko in madžarsko vprašanje nista bili na sporedu monakovske konference in da je bil Mussolini tisti, ki je lastnoročno napisal sklep, ki ga je Hitler takoj sprejel in so ga nato prebrali na seji, ter s tem opozoril še francoske in angleške državniike na ta problem. Francoski in angleški državniiki so na koncu priznali, da bi bilo nevarno odlagati ureditev vprašanj, katerih rešitev je nujno potrebna. Določili so rok treh mesecev, a ne za začetek pogajanj med Prago in Budimpešto, temveč za njihov konec, po načelih monakovskega sporazuma. Po sodbi odgovornih rimskih krogov je torej potrebno, da se pogajanja med Prago in Budimpešto začne brez odlašanja. Okoli milijon Madžarov živi še zmerom v mejah starih pogodb in ne morejo dalje čakati, ker so izpostavljeni žalitvam odgovornih čeških elementov. Po drugi strani pa ne bi Praga s tem ničesar dobila, temveč ravno narobe, mogla bi tvegati nove zapletitve, ki bi odlagala ureditev stvari, ki jo je monakovska četverka tako

jasno postavila. Madžarska je čakala 20 let, da pričaka svoje pravice. Ves ta čas ni storila ničesar, kar bi moglo kaliti mir. Celo k Zvezi narodov se ni zatekla in je ostala v tej ustanovi. Zato ji gre, da ne čakamo konca usodnega roka treh mesecev, ko se bodo Madžari vrnili. Madžarski in se bo končalo delo, začeto v Monakovem. Budimpešta, 4. oktobra. AA. (Stefani.) Kakor se izve iz dobro poučenih političnih krogov, je

madžarska vlada poslala včeraj v Prago novo diplomatsko spomenico, ki je sicer precej ostra, ni pa ultimativna, ter zahteva v njej povračilo za škodo, ki so jo povzročili češkoslovaški vojniki in komunisti madžarski manjšini v ČSR. Nota prav tako zahteva ustanovitev mešane madžarsko-češkoslovaške komisije, ki naj označi nove meje med obema državama, in reši še vsa ostala teritorialna vprašanja. Nota zahteva, naj se ta komisija zbere v najkrajšem času, a do tega časa mora dati češkoslovaška vlada določena zagotovila. Pravijo tudi, da bo predsednik madžarske komisije zunanji minister Kanya, a predsednik češkoslovaške dr. Milan Hodža.

Notranje ure'an'e nove Češkoslovaške

Slovaki so ponovili zahteve po avtonomiji

Praga, 4. oktobra. m. Vodsivo slovaške avtonomistične stranke, ki je v kritičnih trenutkih z vsemi močmi podprlo češkoslovaško vlado, je po rešitvi sudetsko-nemškega vprašanja sklenilo, da od praške vlade zahteva tudi takojšnjo rešitev slovaškega vprašanja. Stranka je svoje zahteve izoblikovala v štiri točke, ki se glase:

1. Priznanje slovaške narodne samobitnosti.
2. Izključna pravica rabe slovaškega jezika kot državnega jezika na področju Slovaške.
3. Ustanovitev zakonodajne zbornice na Slovaškem, ki bo imela popolno avtonomijo, ter slovaške vlade, ki bo izvajala vso oblast na Slovaškem ter bi bile izvzete samo zunanjo politika, narodna obramba in skupne državne finance.

Okrnjevanje Češkoslovaške:

Hitler v Hebu, Poljaki v Tešinu

Berlin, 4. oktobra. Hitler je prispel na mejo v Wildenau včeraj ob 11.20. Na prejšnji nemško-čsl. meji so razpeli vrvice kot simbolno mejo. Ko je Hitler prestrigel vrvice, se je razmaknila straža, ki je dotlej stala na meji, in tako odprla Hitlerju

pot. Godba je igrala nemško himno in pesem Horsta Wessela.

Hitler je prišel včeraj ob 13.25 v Heb, kjer ga je pozdravil pokrajinski vodja Wolner, ter mu izrazil hvalečnost za osvoboditev sudetsko-nemških pokrajin. Hitler se je zahvalil za pozdrav ter dejal, da ga je v njegovem boju vodila volja za priključitev 10 milijonov Nemcev Nemčiji. S tem dnem je bil ta sklep uresničen. Zatem je vodja sudetskih Nemcev Henlein izročil Hitlerju listino iz l. 1915, s katero je župan v Hebu potrdil, da se mesto izroča pod češko krono pod pogojem, da mu nadalje jamčijo za avtonomijo. Hitler je zatem ob navdušenih manifestacijah prebivalstva odšel iz občinskega doma.

Tešin, 4. oktobra. Poljske čete so nadaljevale včeraj zasedanje šleskega Tešina in so vkrakale v mesto Fristad in Karvino, ki slovita po industriji. Do polnoči je vojaštvo v vsej širini doseglo določeno črto. Izvedelo se je, da bo zasedla obeh pokrajin Tešina in Fristad, ki se takoj pridružit Poljski, končana 12. oktobra t. l. Glavna tešinska ulica je dobila ime po maršalu Pilsudskem. Zelezniška postaja v Tešinu je že izročena prometu in vozi vozi vlaki normalno. V zasedene kraje so že poslali inženirje, da prevzamejo od Čehov rudnike in druga industrijska podjetja v Šleziji. Finančni minister je poslal posebno komisijo v Tešin, da uredi denarstvena vprašanja. Za zdaj so razen poljskih zlotov v obtoku tudi čsl. krona. Tudi ostala ministrstva pošiljajo v osvobodjene kraje svoje zastopnike, da pripravijo gospodarsko in upravno spojitve teh krajev s Poljsko. Okrajši šleskega Tešina bodo v upravo priključeni šleskemu vojvodstvu.

kos svoji nalogi in najboljša opora angleški diplomaciji pri njenem delu. Na koncu govora je Chamberlain dejal, da bo svoje delo nadaljeval, dokler bo stal na tem odgovornem mestu.

Za njim je govoril vodja delavske stranke Atlee, ki je dejal, da je vojna sicer začasno odstranjena, da pa je Anglija bila diplomatsko poražena. Mir so v resnici rešili samo Čehi s svojo požrtvovalnostjo. Treba je vedeti, kakšna jamstva bo dala Anglija Češkoslovaški za bodočo mejo. Predsednik vlade pa naj odgovori, kaj bo storila Anglija, če bo Nemčija zahtevala kolonije.

Z ozirom na napade opozicije, kateri so se pridružili tudi nekateri poslanci vladne večine, je vlada sklenila postaviti vprašanje zaupnice.

Zahtevajte povsod naš list!

Vesti 4. oktobra

»Belo knjige«, uradno poročilo z dokumenti o reševanju češkoslovaškega vprašanja je danes izdala angleška vlada. V njej je priobčeno tudi Chamberlainovo pismo Hitlerju in Mussoliniju za Münchenski sestanek.

Nemški gospodarski minister dr. Funk je včeraj obiskal Oplenac, kjer je položil vence na grob pokojnega kralja Aleksandra, za tem pa grob Neznanega vojaka na Avali. Čsniarjem je dal izjavo, v kateri pravi, da Nemčija lahko pokupi vse, kar Jugoslavija pridelata.

Četrta seja mednarodne komisije za okrnitev Češkoslovaške je bila včeraj v Berlinu, na kateri so razpravljali o prevozu češkoslovaške vojnega materiala iz tretjega predela, ki ga bodo zasedle nemške čete.

Svicaarska, italijanska in nemška letala iščejo veliko potniško letalo, ki je na poletu iz Münchena v Milan izginilo nekje v Svicaarskih Alpah z vsemi potniki. Domnevajo, da je ostanke letala pokril novi sneg.

Vrhovni poveljnik sovjetske vojske na Daljnem vzhodu, maršal Blücher, je baje odstavljen s svojega mesta, tako poroča angleška agencija Reuter.

Angleško-ameriška trgovska pogajanja, ki so se ustavila zaradi nevarnosti v Evropi, so se včeraj spet začela.

Angleškim legionarjem, ki pojdejo na Češkoslovaško, da bodo vzdrževali red v plebiscitnem ozemlju, bo poveljeval predsednik legije major Federston. Prostovoljce bodo zbirali danes.

Nemški državni dohodki so v letu 1937-38 znašali 18 milijard mark.

Popis vseh surovin in izdelkov, ki prihajajo v poštev za vojno, je zapovedala madžarska vlada.

Velike demonstracije proti Judom so bile včeraj v Varšavi. Demonstrantje so predrli policijske kordone in napadli varšavski judovski predel.

Ob 20-letnici vladanja bolgarskega kralja Borisa je bila včeraj v Sofiji slovesna služba božja, nato pa velika vojaška parada. Vsi listi so prinesli navdušene članke o bolgarskem vladarju in o njegovem delu za državo. Včeraj so se tudi končali manevri bolgarske vojske.

Kruh namesto bomb

Madrid, 4. oktobra. m. Včeraj so krožila nad Madridom nacionalistična letala, med njimi je bilo okoli 30 bombnikov, ki so od dvajsetih do osemnajstih zmetala na Madrid namesto granat 47 ton belega kruha. Nacionalistični vojaški krogi so včeraj, ko so po vsej nacionalistični Španiji praznovali »Frankov dan«, poslali stradalnemu ljudstvu v Madrid kot pozdrav omenjenih 47 ton belega kruha.

Turški obisk v Romuniji

Utrjevanje zvez na Balkanu

Bukarešta, 4. oktobra. m. V zunanjem ministristvu zatrjujejo, da bo v začetku novembra obiskal Bukarešto predsednik turške vlade Dželal Bajar v spremstvu zunanjega ministra Rudži Arara. Obisk turških državnikov v Romuniji bodo romunski državniiki vrnili v začetku januarja prihodnjega leta.

„Rusija ima dve prestolnici: Moskvo in Pariz“

Pariz, 4. oktobra. m. Bivši francoski minister in sedanji poslanec ter predsednik občine Bordeaux Marquet je imel včeraj govor na sestanku Nova socialistične stranke za mesto Bordeaux. Med drugim je izrekel tudi veliko priznanje predsedniku francoske vlade Daladieru za dosežene uspehe na monakovskem sestanku zastopnikov štirih velesil. V nadaljnjih izjavah pa je silovito napadel francoske levičarske kroge. Med drugim je dejal, da ima Rusija že leta dve prestolnici, to je Moskvo in Pariz. Zaradi tega je treba napraviti konec temu nenormalnemu položaju, ki je postal neznosen. Odstranitev tega stanja je neobhodno potreben pogoj za preporod Francije.

Milijon ljudi na beneških razstavah

Benetke, 4. oktobra. AA. (Stefani.) Včeraj se je v Benetkah končala 21. razstava mednarodne umetnosti, prirejene pod naslovom »Biennale«. Razstava je bila odprta štiri mesece. Udeležilo se je 18 narodov, ogledalo si jo je pa več kot 200.000 ljudi. Obenem z razstavo mednarodne umetnosti je bila tudi mednarodna filmska razstava in mednarodni glasbeni festival. Ti dve prireditvi si je ogledalo več kot 750.000 ljudi. Vrednost umetnin na tej razstavi je presegala vrednost umetnin prejšnjih treh razstav in je dosegla 1.250.250 lir. Vsega skupaj so prodali 428 slik.

Češki tečaji

Ta teden se bodo po naših srednjih šolah zopet začeli tečaji češkega jezika, ki jih že vrsto let organizirajo naše Jugoslovansko-češkoslovaške lige. Ze lanske leto so ti tečaji pritegnili razveseljeno veliko naše dijaške mladine, da skoraj ni bilo nekoliko boljše učenca ali učenke, ki bi jih ne obiskoval. Po razpoloženju in prijavah pa bodo ti tečaji še prekosili lanske.

Ko vabimo k tem tečajem našo učečo se mladino, vabimo tudi naše odrasle, da se priključijo ter se uče češkega jezika v posebnih tečajih, ki bodo nalašč zanje. Prijave sprejema liga tudi telefonično (v Ljubljani, telefon šte. 31-43).

Češkoslovaška kultura in življenje sploh ima za nas vedno večji pomen. Naše lige pa hočejo z tečaji češkega jezika nuditi našim ljudem najboljše pripomoček, da se z njim seznanijo.

Molitve za Češkoslovaško v Franciji

Pariz, 4. oktobra. AA. (Havas.) Pariški nadškof kardinal Verdier je poslal poslanico vernikom pariške nadškofije, naj se v nedeljo na dan sv. Denisa zbere, ter se zahvalijo Bogu za ohranitev miru. V svoji poslanici priporoča kardinal vernikom, naj se trudijo za ustvaritev edinstvene in krščanske Francije. Na to pristavlja:

Spomnimo se v molitvah tudi one države, prijateljice Francije, ki je pomagala izvršiti veliko delo, ko je bila na žalost žrtvovana za odkup miru. Bog naj jo vnaprej blagoslovi.

Obračun o angleški zunanji politiki v londonskem parlamentu

Govor in zagovor predsednika Chamberlaina, ki obljublja ČSR veliko posojilo

London, 4. oktobra. o. Na včerajšnji seji angleške poslanske zbornice je prišlo do hudega obračunavanja med opozicijo in predsednikom vlade Chamberlainom zaradi angleške zunanje politike, predvsem zaradi angleškega nastopanja v češkoslovaškem vprašanju in sestanka štirih velesil v Monakovem. Prvi govor je imel bivši mornariški minister Duff Cooper, ki je razlagal zakaj je odstopil. Dejal je, da vse navdušenje zaradi sklepov v Monakovem ne more dokazati, da je bila angleška politika pravilna in častna, ker niso drugi narodi vse do zadnjega vedeli, kaj meni Anglija storiti. Nemčija ni vedela, kaj bi v primeru vojne naredila Anglija, Anglija jo je pustila štiri tedne čakati, šele potem je nejasno izjavila, da bi se bila pripravljena boriti proti temu, da bi ena sama velesila obvladovala vso Evropo. Nemčija je bila prepričana, da Anglija ne misli resno in je začela popuščati šele, ko je on kot mornariški minister zapovedal mobilizacijo angleškega vojnega brodomstva. Toda kljub temu je bil mir kakršnega so sklenili v Monakovem, podoben miru, ki ga vsilijo nasprotniku, poraženem v vojni. S tem je Anglija prišla ob ves svoj ugled in se bo odslej vsak branil njenega prijateljstva, ki se v odločilnem trenutku vedno lahko prevrže v izdajstvo.

Iz vseh teh razlogov je bivši mornariški minister moral odstopiti.

Med burnim pozdravljanjem je nato začel govoriti predsednik Chamberlain, ki je dejal, da nima ničesar obžalovati, kar je storil. Danes je lažje govoriti in obsojati, ker je čas drugačen, kakor pa je bil preteklo sredo. Tedaj so bile vse okoliščine take, da bi lahko vsak trenutek prišlo do oboroženega spopada. Zato je bilo treba ravnati naglo. Do monakovskega sporazuma je prišlo, ker je Nemčija popustila v svojih zahtevah in sprejela spet angleško-francoski načrt. Razen tega so vse štiri velesile sprejele odgovornost, da

bo sporazum mirno in pod mednarodnim nadzorstvom izveden. Ta postopek morajo odobravati predvsem tisti, ki se zavzemajo v podobnih primerih za mirno urejevanje po določenih mednarodnega prava. Sporazum v Monakovem je delo vseh, ki so ga podpisali, ne pa zmage ene same države. Dokazal je tudi, da so štiri evropske velesile zmogle mirno in brez prelivanja krvi rešiti tudi najtežja vprašanja.

V nadaljnjem govoru je Chamberlain izrazil svoje sočustvovanje malemu, a hrabremu češkoslovaškemu ljudstvu, ki je deležno vsega angleškega obdobjanja zaradi dostojanstvene discipliniranosti, ki jo je pokazalo ob najtežji preizkušnji. Češkoslovaška vlada se je obrnila na Anglijo, naj ji pomaga rešiti težka gospodarska vprašanja, ki jih je prinesla okrnitev. Prosila je posojilo 30 milijonov funtov, za katero naj bi jamčila angleška vlada. Angleška vlada je to prošnjo sprejela s simpatijami in je pripravljena dati Češkoslovaški za prvo silo 10 milijonov funtov (dve in pol milijardi din), pozneje pa bo vlada spremenila zakonska določila o jamstvih za tuja posojila in češkoslovaški želji ustrelega.

Z ozirom na obsodbe glede Hitlerja in Mussolinija, ki jih je bilo slišati v angleški zbornici, je predsednik vlade dejal, da je Hitler tudi žrtvoval za ohranitev miru, važna in odločilna pa je bila vloga, ki jo je pri tem igral Mussolini. Zato mu je Evropa lahko hvaležna, kakor tudi francoskemu ministrskemu predsedniku Daladieru, ki je v najhujših okoliščinah prevzel nase ogromno odgovornost in imel zaradi pogodbe s Češkoslovaško najtežje stališče.

Sporazum v Monakovem pa ni tak, da bi Anglija mogla ustaviti svoje oboroževanje, ker je razorožitev mogoča samo s sodelovanjem vseh narodov. Do tedaj pa mora Anglija stati na straži. Angleška vojska je prav te čase pokazala, da je

Predavanje ob razstavi „Slovenske knjige“

Pregled slovenske povojne književnosti

Ob razstavi slovenske knjige v letih 1918—38, ki jo je priredilo Društvo slovenskih književnikov, je na sporedu tudi vrsta predavanj, ki naj bi občinstvo seznanila poleg zunanje podobe tudi z notranjo vrednostjo slovenske literature. Prvo tako predavanje — analiza slovenske povojne literature — je bilo snovi v prostorih Trgovskega doma. Predaval je docent dr. Anton Ocvirk, predavatelj pa je predstavljal občinstvu, ki je bilo kaj številno, Fr. Albrecht.

Predavatelj je takoj v začetku poudaril, da je slovensko literarno ustvarjanje ob koncu svetovne vojne naredilo globok prelom s preteklostjo.

Najznačilnejši je bil ta prevrat v literaturi, v osrednji nosilni miselnosti in čustvenih vzponov rodu. Osrednji vir vsega pesniškega ustvarjanja so bila notranja doživljanja. Vsa nesoglasja med vidnim in nevidnim so se zabrisala. Ekspresionistični pesnik je zavrgel prirodni red stvari, zato je moral poiskati tudi novih izraznih sredstev. Najznačilnejši pojavi v tej dobi so Podbevšek, A. Vodnik, Jarec in Seliškar. Podbevška so sodobniki kmalu zapustili. Podbevšku je nekoliko soroden Fr. Oton. Vsi ostali zastopniki povojne generacije pa obravnavajo globoko problematiko svoje dobe. Njihovi najznačilnejši črta sta nemir in borba z duhom.

Dušečna razklanost povojnih let se je izoblikovala v religiozno liriko. V prvi zbirki Antona Vodnika žalostne roke se še kaže borba s samim seboj, v Vigilijah pa se je dvignil že do breztesnosti. Značilen je tudi Fr. Vodnik s svojo zbirko Borivec z Bogom, kjer razkriva borbo fizične narave z metafizično. V prozi mu je blizu Pregelji. Značilen je iz te dobe tudi socialna pesem. Tone Seliškar kaže v svojih pesmih neki kaos v izrazu, vendar je pristen in neposreden. Njegov jezik je trd, a razgiban in učinkovit. Miran Jarec je resen, razkrajajoč svet in človeka.

Mnogo bližji kot kdaj prej nam je Srečko Kosovel. V njegovih pesmih se zrcali vsa duševna razgibanost povojnih let.

Po letu 1928 pa je opaziti prehod iz ekspresionizma v neko umirjenje. Značilen je Kocbek s svojo Zemljo. Pesnik več ne maliči stvari in zemlja je oživila pri njem v vsej svoji pristnosti. Nekoliko bolj tehnično dognan je Božo Vodušek, vendar je njegova pesem manj pristrana. Mile Klopčič je no-

tranje najbolj nepotvorjen. Najmočnejše so njegove socialne pesmi, dobre pa so tudi otroške.

Vzporedno z mladimi je ustvarjal tudi starejši rod, kot Glaser, Golar, Albrecht, Golia, A. Debeljak, Mole in Gruden. Pomembno sta bogatila našo povojno liriko zlasti Zupančič in Gradnik.

Povojni ekspresionizem pa se je uveljavil tudi v prozi in drami. Najpomembnejši prozaik je Ivan Pregelji, ki se je poglavlil v vohajski zemlji in njenih ljudeh. Pregeljevo bogato delo kaže pisatelja, ki je razdvojen v borbi med telesnostjo in duhovnostjo. Preteklost podaja skrajno subjektivno. Svojski Pregljev slog je vplival na mlajšo generacijo. S Pregljem pa je proza doživela že svoj višek.

Nemirnost se kaže tudi v delih Mirana Jarca in Slavka Gruma. Iz Cankarja je rasel Mrzel, a našel je svoj izraz in obliko. Magajna je nekaj poetični realisti. Njemu je nekoliko soroden dramatik Leskovec, ki se bori za izraz iz ekspresionizma v stvarnost sveta.

France Bevč je rasel iz predvojne romantike in Cankarjevega simbolizma. Preseneča s svojo delavnostjo. Problematika sodobnosti je priklenila nase. Juš Kozak je naš najpomembnejši realisti. Izšel je sicer iz naturalizma, a tuj mu je gol opis. Roman Šentpeter je poskus, kako pokazati meščansko okolje v vsej svoji pristnosti. S Celico pa je presegel vse, kar je dotlej ustvaril.

Od starejših so pomembni Kraigher, Milčinski in Levstik. K njim se uvršča A. Novčan.

Od mlajšega rodu so delavni Javornik, Kranjec Jože, Kalan. V drami pa se kažejo imena Jalen, Remec in Kreft. V prozi sta pomembna Bartol in Ingolič. Najmodernejši pripovednik mlade generacije pa je Miško Kranjec, ki pripoveduje sveže in sočno.

Zadnji pojavi dokazujejo, da se je razvoj že uravnovesil. Črnogledost in zdvajanje nad našo književnostjo pa je neupravičeno in napačno.

Predavanje je bilo premalo izčrpno, preveč zgolj zunanje — recimo šolsko naštevaje snovi, v podajanju posameznih pojavov in oseb nesozmerno, tako da zastavljene naloge ni do dna izčrpalo. Kazalo je značilnosti, znane iz nekdanjega literarno-kritičnega udejstvovanja tega nastopnega vseučiliškega predavatelja. Zdelo se je tudi, da je bilo premalo pripravljeno.

Razstava slovenske knjige v razdobju 1918-1938

Ljubljana, 4. oktobra.

Vsa pohvala velja Društvu slovenskih književnikov, ki so s podporo mesta Ljubljane in banovine priredili pregledno razstavo slovenskega književnega dela v razdobju od leta 1918. pa do leta 1938. Slovenska književna tvorba je bila v dvajsetih letih po vojni izredno aktivna, bogati so sadovi ustvarjanja, zavidanja vredna je kulturna aktivnost našega malega naroda, ki na tej razstavi na nazoren način razkrla svojo posebnost, svojo svežo samostojnost, veliko voljo in zavidanja vredno produktivnost, ki je odlična tako po kvaliteti kakor po kvantiteti. Torej, ki pride na to retrospektivno razstavo, bo ostrmel nad velikim bogastvom malega naroda, priznati si bo moral, da se naš narod popolnoma upravičeno uvršča med najboljše in najnaprednejše ter da s pridom prinaša svoj stvarni material k veliki zgradbi človeške kulture. Domačin, Slovenec, pa bo s ponosom hodil po razstavi dvorani, vseh bo in ganjen, da je član naroda, ki ima tako prizadevne, vnete in sposobne delavce v tej najvažnejši kulturni disciplini slednjega naroda, najvažnejši, ker je najdostopnejša tudi širokim ljudskim množicam. Literatura govori tudi preprostem možu najrazumljivejši jezik. Knjigo, ki jo vzameš v roke, boš lažje razumel kakor glasbo ali slikarstvo in kiparstvo. Stijajna je bila misel prirediteljev te razstave, ki so se potrudili z vsemi silami, da bi ta pregledna in informativna razstava postala že po svojem videzu, po skrbnem izboru in po izčrpnosti najbolj reprezentativna in ilustrativna. Prirediteljem pa so s popolnim razumevanjem šle na roko oblasti, tako mestna občina občina kakor tudi banovina. Zato tudi ni prav nič čudno, če je razstava uspela odlično celo preko vseh pričakovanj. O njeni visoki kvaliteti boste slišali od vseh obiskovalcev same superlativne pohvale in to tudi po vsej pravici. Vsakomur, ki se šteje za količjak kulturnega, pa bi zamudil edinstveno priliko za ogled razstave kakor je pričujoča, bo moralo biti po pravici žal.

Vzgladna zunanja ureditev

Ze na vratih Trgovskega doma te obvesti velik napis, ki ti natančno pove, kje so razstavljani prostori. Ko greš iz prvega nadstropja navzgor po stopnicah, zagledaš med zelenjem na vrhu stopnišča kip pisatelja Cankarja, velikega mojstra slovenske besede. V drugem nadstropju so ob stenah na treh mizah razstavljani prospekti raznih založniških družb, v dveh steklenih omarah pa so razstavljene v prvi vrsti ilustrirane publikacije (obilno je zastopan naš odlični ilustrator Miha Maleš), v drugi pa rokopiši naših znamenitih pisateljev. Glavna dvorana je urejena prav okusno; knjige so nameščene v lepih izložbah in v pokončnih regalih ob vseh štirih stenah ter tudi po sredini razstavnega prostora. Obiskovalcev je vedno dovolj, dokaz, da zanimanje za slovensko književno življenje našega človeka. V razstavnem prostoru je mirno in tiho, ogledovalci brez glasu romajo od oddelka do oddelka, s pietetjo, ki je dovolj zgovorna; sveto spoštovanje do velikega kulturnega dela, ki so ga bili opravili najboljši možje našega naroda jo vzbujajo v vseh, ki prihajajo. Priznati moramo, da so odlično zastopane vse panoge; vsi urejevalci so se potrudili, da bi svoj oddelki uredili čim boljše in čim izčrpnije; nihče ni pri tem hotel zaostati, nihče tudi ni zaostal. V skrbnem redu kar slutiš in čutiš ljubezen, ki je prevečala idealne delavce.

Kaj vse je razstavljeno

Vsi oddelki imajo svoje okusne napise, tako da se gledalec takoj lahko orientira in pomudi pri tisti panogi, ki ga najbolj zanima. Poglavlje »Glasba in gledališče« vsebuje razne muzikalne edicije, mnogo publikacij, med katerimi so zlasti očitne in dobro zastopane Adamičeve, dela iz muzikologije; vse je lepo opremljeno s točnimi in zelo nazornimi grafikoni. Umetnostna zgodovina, likovna umetnost (kolikor je bilo izdane v knjigi, reproducirane in v besedi) ter umetnostna obrt zavzemajo

poseben oddelk. Mnogo je folklorne, vmes so edicije raznih znanih slikarjev kakor Janeza in Jurija Subica, Monumenta artis Slovenicae itd. V tretjem oddelku so enciklopedična dela, razni zborniki kot Slovenski biografski leksikon; to je zastopano tudi jezikoslovje. Dalje izborni urejeni oddelki literarne zgodovine (tudi zapazimo Boža Voduška »Ivana Cankarja«, dalje jubilejni zbornik Otona Zupančiča in drugo). Zanimiv je oddelk »Slovinci v tujih prevodih« (Ivan Cankar »Das Haus zur barmerhergen Mutter Gottes«, Ivan Cankar »Bortolo i jego pravci«, in drugi). Ta oddelk več kot zgovorno prica, da smo v povojnih dvajsetih letih postali kot literarni narod znani vsemu svetu, saj se moramo kar začuditi, ko zagledamo tako veliko množico prevodov, ki so naše avtorje in njihovo delo predstavili mednarodnim forumom. Prav lepo opremljeni sta Meškova knjiga »Obrazki« in »Oton Joupantchitch«. Poglavlje »Dramatika« nam daje vpogled v dokaj intenzivno tovrstno literarno plodnost naših pisateljev. Med razstavljenimi deli zagledamo tudi taka, za katera širša javnost ni vedela pred to razstavo. Lepo urejen in zelo skrbno sestavljen je oddelk »Prevodov« (tudi je prav mnogo pesniških zbirk). Najobsežnejše je seveda poglavje »Pripovedništvo«, kjer so zbrana vsa domača izvirna dela, ki so nastala od 1918—1938. Kolikokrat slišimo razna tamljanja, češ naša literarna originalna žetev je majhna, — če pa si ogledamo na tej razstavi oddelke »Pripovedništvo«, moramo reči, da imamo izvirnih domačih pripovednih del več kot bi človek v sanjah utegnil pričakovati. Naša pripovedna tvorba je kvalitativno pa tudi kvantitativno res vredna vsega zavidanja in največje pohvale. Med novimi našimi pripovednimi močmi sta najplodnejša in najboljša Miško Kranjec in izvirni Miro Javornik, ki sta dala mnogo kvalitativnih, odlično pero in izbornega opazovalnega duha očitajočih pripovednih del. V »Mladinski književnosti«, ki je razstavljena zelo izčrpno, srečamo sama znana imena, kakor Široka, Ribčiča, Siliba, Deržaja, Mrzela, Flereta, Strniš in druge. V »Koroški« so razstavljene pregledno nemške in slovenske publikacije, že boljša in še skrbnejša pa je razstava »Primorske«, dasi je zelo odlična in zelo informativna tudi Koroška. V »Koroški« je mnogo propagandnih publikacij, mnogo folklornih in muzikoloških edicij itd. V »Primorske« srečamo znanca Feigla, Bevka, Terčelja, izdaje Matice Goriške, znanstvena in poučna dela. Poseben oddelk je posvečen literarni tvornosti ameriških Slovencev; tudi ti so bili v teh dvajsetih letih izredno marljivi. Dobro je urejen oddelk »Politika«, kjer so zastopani razni politični, ter sociološki oddelki, kjer so razstavljene razni sociološki spisi. Tudi ostali oddelki kakor »Tehnika«, kjer so zbrana vsa naša izvirna dela iz poglavja tehnike, dalje »Gospodarstvo« (poučni, znanstveni spisi, revije itd.), »Kmetijstvo«, »Zdravstvo«, »Prirodoslovje«, so urejeni prav dobro in sestavljeni z vso skrbnostjo. Izborni je urejen oddelk »Planinstvo« kjer se lahko točno informiramo o izvorni literarni tvornosti slovenskih planinskih delavcev in alpinistov. Poglavlje »Zemljepis in zgodovina«, »Prevodna književnost« (te je prav mnogo), revije, pravoznanstvena literatura, obsežen pregled povojnega pedagoškega dela, filozofija, nabožno slovo, razni prospekti (obilno kart in zbornikov), turizem in propagandne publikacije srečno dopolnjujejo to lepo zamišljeno in odlično izvedeno razstavo slovenske knjige v dvajsetletju od leta 1918. pa do leta 1938. To razstavo si bo prav zanesljivo ogledal vsak kulturni Slovenec, ki bo le količjak utegnil te dni — do 12. oktobra — stopiti v Trgovski dom.

Ena stvar pa kljub vsej zgledni brezhibnosti in sijajni izčrpnosti manjka na tej razstavi: tiste slovenske šolske knjige, iz katerih so brezvestni ljudje svoje čase tako radikalno in tako brez strahu trgali strani, kjer so stale znamenite besede o domovini, besede, ki jih je bil napisal največji in najzslužnejši sin slovenskega naroda. Tudi tak dokument o nasilju nad našo besedo — za katero se nismo dobili zadoščanja — bi na to razstavo spadal.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Smrtna avtomobilska nesreča pri Mozirju

Na banovinski cesti med Lubijo in Mozirjem se je pripetila avtomobilska nesreča, katere smrtna žrtev je postal 53 letni posestnik Zunter Anton iz Lubij pri Mozirju. Ko je šel ob 11 dopoldne po banovinski cesti proti Mozirju, je privozil z nasprotno strani neki tovorni avtomobil. Zunter je bil nekoliko vinjen in je kolebal po cesti sem ter tja. Ker je bil tudi gluhi, ni slišal, ko je privozil z njim z osebnim avtomobilom trgovski potnik Jelen iz Celja. Jelen je vozil po desni strani, dal signale, ki pa jih Zunter seveda ni slišal. V tem trenutku je tresil osebni avtomobil po cesti kolebajočega Zunterja in ga z vso silo vrgel v loku čez cesto, da si je Zunter prebil lobanjo in na mestu izdihnil. Na kraj nesreče je bil takoj poklican banovinski zdravnik g. dr. Roman Lesnika. Vsaka pomoč pa je bila brezuspešna in je med tem Zunter podlegel. Pokojnega so prepeljali na njegov dom, nato pa pokopali na far-nem pokopališču v Mozirju. Krivda ne zadene Jelen, ker je vozil pravilno po desni strani ter je nesrečo pripisovati le nesrečnemu Zunterju, ki je bil vinjen.

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 4. oktobra.

Zadnje čase se v Ljubljani vrste najrazličnejše razstave druga za drugo. Pred dvema dnevoma je pospravil svoje karikature, ki jih je razstavljal v Kazini, mednarodni karikatrist Kondor. Z razstavo je popolnoma zadovoljen, ker je tudi precej zaslužil s tem, da je karikiral kar na hitro roko najrazličnejše obiskovalce, zlasti dijake. — Mnogo uspeha s svojo kiparsko razstavo ima tudi kipar Boris Kalin, ki se je oddelil, da je razstavo podaljšal do devetega. — Veliko pozornost pa je vzbudila zlasti med inteligentno razstava slovenske knjige, ki je brez dvoma najboljša prireditelj podobnega značaja po vojni. Vsak dan jo obiskuje prav lepo število ljudi, kar kaže, da je v Ljubljani zanimanje za knjigo veliko.

Precej opravka so imeli včeraj na reševalni postaji, vendar ponesrečenci, ki so jih prepeljali v bolnišnico, povečini niso iz Ljubljane, temveč so prišli z dežele. Včeraj popoldne ob treh so bili na primer klicani na Fužine, kjer je dvanajstletnemu tesarjevemu sinu Pavčiču Jožetu njegov brat vrgel sekuro v nogo in mu je seveda močno poškodoval. — Malo prej pa so bili reševalci poklicani na kolodvor, kjer so sprejeli dva ponesrečenca, katerih prvi je l. 1909 rojeni delavec Pavel Prhaj iz Male vasi, ki se je po nesreči tako hudo vžgal v desno roko, da si je odžgal palec, drugi pa je neki Mast-nak Jože, ki ga je nekdo povozil s kolesom in je dobil hud petres možganov, tako da ni mogel nič govoriti in manjkajo o njem še vse natančnejši podatki. — Zvečer ob pol osmih pa so morali reševalci še enkrat na kolodvor, kjer so sprejeli Drobniča Franceta iz Zirovnice pri Cerklju, ki je bil rojen leta 1865. Priletni mož je padel s strehe in se močno poškodoval. Kaj je iskal na strehi, je uganka, ki je tudi njegovi domači ne znajo razrešiti. Podobnih nesreč je je včeraj dogodilo po deželi več, vendar so se nekateri zatekli v druge bolnišnice, nekateri pa so iskali pomoči pri raznih zdravnikih.

Tvrda Mayer se je preselila v lastno palačo

Ko je mestna občina pred nekaj leti odpo-vredala tvrdki Mayer svoje prostore, ki jih je imela v Kresiji, je tvrdka začela misliti na lastno palačo. Podirli so staro Mayerjevo hišo na Marjinem trgu in inž. arh. Stanislav Rohman je napravil za novo palačo načrte. Palačo so začeli graditi že lansko leto avgusta in letos je bila dograjena. Naše mesto se s tem dobilo novo palačo, ki ne bo v korist in ponos samo gospodarju, temveč bo tudi v lep okras Marjinemu trgu, ki je kar vpil po novi ureditvi.

Inž. arh. Rohman je v novejšem času ustvaril v Ljubljani že več modernih zgradb, vendar je

Smrtna avtomobilska nesreča

Maribor, 4. oktobra.

Sinoči okoli pol 7 se je odigrala tik tezenskega kolodvora žalostna smrtne nesreča. Proti večeru so ljudje videli 60 letnega invalida Alojzija Kristana iz Tezna, ki je šel precej nadelani po Ptujski cesti proti kolodvoru. Napis se je tako močno, da je med potjo večkrat padel. Na tezenskem kolodvoru si je kupil vozi listek do Selnice, potem pa je obležal v Majstorji ulici sredi ceste. V istem trenutku sta privozila v nasprotni smeri tja nek voznik in tovorni avtomobil, ki ga je šofiral Anderluž. Ulica ni razsvetljena in ima tudi nekaj nevarnih ovinkov. Zato tudi ni bilo mogoče videti človeka, ki je ležal sredi ceste. Šofer je dal vozniku znak naj ustavi, sam pa se je z avtomobilom odpeljal naprej. Ko je obvozil voz, se mu je zazdelo, da je nekaj povozil, ni pa niti malo slutil, da bi to utegnil biti človek. Misli je, da je zavozil čez kak večji kamen. Šele ko je peljal naprej po Ptujski cesti, so ga judje opozorili na to, da je povozil spečega človeka.

Kristan je dobil težke poškodbe po nogah, avtomobilsko kolo pa je šlo tudi čez treh in prsni koš. Prepeljali so ga takoj v mariborsko bolnišnico, kjer pa je danes jutraj ob pol 7 umrl.

Preiskava je ugotovila, da je nesrečo zakrivil Kristan sam, ker je pijan obležal na cesti. Šoferja ne zadene nobena krivda.

Proti beračenju v Mariboru

Maribor, 4. oktobra.

Na zadnji seji mestnega ubožnega sveta se je razpravljalo tudi o beračenju v mestu. Pri tem se je ugotovilo, da pristojne oblasti tudi z najstrožjimi ukrepi ne bodo dosegle zaželenega cilja, ako pri tem javnost ne bo sodelovala. Po mestu beračijo nevedne osebe (pijanci in delomr-neži) kakor tudi taki, ki že itak prejemajo vso oskrbo od mestne občine. Zlasti je kvarno beračenje otrok pod raznimi pretevezami, s prodajanjem cvetlice itd. Mestna občina v velikem obsegu podpira onemoglo, brezposelne in sirote, saj znaša njen proračun socialnega skrbstva nad 4 milijone din. Podpiranje beračev tjavendan ni na mestu, ker so med njimi večinoma taki, ki prihajajo z dežele in si na ta način podaljšujejo bivanje v mestu, dokler si avtomatično ne pridobijo tukajšnje pristojnosti, nakar padejo povsem v breme mestni občini in s tem mariborskim davkoplačevalcem. Če se bodo dajala beračem darila, se beračenje kljub prizadevanju oblasti ne bo zatrla. Vsak berač naj se napoli na socialno-politični oddelku mestnega poglavarstva, ki vodi evidenco podpirancev, da se resnično potrebnim in upravičenim odpomore, ostale pa odpravi v njihove domovinske občine.

Filmi

»Ljubezen v džungli« (Kino Matica). Ameriški film znan »stroke«, ki je pričela z Bourroughsomi »tarzankami«, nadaljevala z »belimi ženami« med »barvnimi« rodovi in si dandanašnji z večjim ali manjšim pridom pomaga z raznimi variacijami starih zgodb v podobnih smislih. Občinstvu, ki ga »senzacija« take vrste še vedno iz-vablja v kino, menda ne bo nikdar zmanjkalo. Dva letalca sta v tem filmu zaslonu pristala na pustem malajskem otoku; letalo se jima razbije in tako sta obsojena na življenje v pragozdnj samoti. Otok pa ima že svojega prebivalca od prej: to je »bela žena« Tura, ki jo igra »najlepša žen-ska svetla«, Dorothy Lamour. Ob koncu doživi vsa trojica grozotne prizore s krokodili, z levi, z bru-hajočim vulkanom, z dimom in žveplom in z de-setinami mrtvičev. Končno jih reši ladja — in vse je v redu. Partner Lamourjeve je simpatični Ray Milland. V tej »džungelki« je dovolj tempa, pozna-se marsikje spretna roka amerikaniziranega Francoza Archaubauda. Kolorizirane slike prizo-rišč so prav dobre. Za razvedrilo skrbijo dobro zdesirana opica Goga in majhen, ukročen lev. Kdo si bo šel to delo ogledat, je jasno...

pri napravi načrta za sedanjo palačo stal pred precej delikatnim problemom, katerega pa je prav gotovo odlično rešil. V veliko oporo mu je bilo seveda poznanje strokovne literature in opazova-nje v inozemstvu. Mnogo pa mu je pomagal s svoji-mi skupinami tudi gospodar trgovine g. Mayer sam in njegov prokurist g. Galle.

Nova palača je železobetonska in zgrajena v skeletnem sistemu. Ker je bil teren precej slab, so ga učvrstili tako, da so zabili v zemljo globoke pilote, tako da je stavba popolnoma varna. Fronta palače na Marjinem trgu je dolga 16 m, fasadi na Hribarjevem nabrežju in v Wolfovi ulici pa merita približno po 45 m.

Nad vse premišljeno pa so urejeni notranji prostori. V pritličju je glavni prostor za prodajo na drbočno. Temu namenu služi tudi galerija, ki sega v prvo nadstropje. Ostali deli prvega in dru-gega nadstropja pa so namenjeni za trgovino na debelo. Da bi pa trdka ustregla tudi tistim ku-povalcem, ki navadno kupujejo le cenejše blago, je uredila v pritličju poseben prostor, ki ima vhod iz Wolfove ulice. To je posebnost, ki je pri nas doslej še nismo poznali. V kleti so naprave za cen-tralno kurjavo in velika skladišča za vso bogato zalogo najrazličnejšega blaga. Poslovni prostori so povezani med seboj z glavnimi in različnimi stran-skimi stopnicami ter s tovrstnim dvigalom. Pro-storni glavni lokal, ki je najmodernejše urejen, bo-do pozimi segrevati s toplim zrakom. Nadvse lepe pa so izložbe, ki so zamišljene prav po veliko-mestno in so prve te vrste pri nas. Ljudje se zla-sti v večernih urah radi zadržujejo pred njimi in jih ogledujejo.

Ostala nadstropja tega poslopja pa so urejena v tro in dvosobna stanovanja, ki so prav tako opremljena z najmodernejšimi pridobitvami zad-njega časa.

Pri urejanju palače so imeli delo predvsem domači obrtniki, le tisto, kar ni bilo mogoče do-biti pri nas, je tvrdka nabavila iz tujine. Tesarska dela je opravila tvrdka Martinc, kleparska Žitnik, mizarska Rojina in Ivan Cerne, steklarska Klein in Pauschin, parkete Bokali in Puh, slikarska Let-nar in Hlebs, ključavničarska Rebek in Geyer, vo-dovodne instalacije Hudnik, električne Pavlič in plinske Nahtigal, centralno kurjavo inž. Likar, ža-luzije Senica, notranje mizarsko Naglas in Cerne, tovrstno in osebno dvigalo tvrdka Sigler, pečarska dela Kalmus & Ogorelec, tapetniška Naglas, kam-noska Toman in Vodnik, lignolitni tlak inž. Hmelj, linolejni tlak Cerne, štukaterska dela Ko-govšek, zlatni omet na fasadi Brezovnik, umetni kamen pa »Cementnine«.

Tvrda se je pred nekaj dnevi že preselila v svojo novo palačo in je sedaj že v polnem obratu. V novih prostorih ji želimo kar največ uspeha!

Pomlad v Begunjah na Gorenjskem

Begunje, 4. oktobra.

V tem letnem času, pa pomlad? Saj je to vendar neverjetno. Če je neverjetno pa še ni re-čeno, da ni mogoče kaj takega. Pa ne same mogoče, celo re je.

Na vrtu posestnika Jožeta Kunčiča pod do-mače »Bogatina«, je vzvela jablana zdaj na je-sen, prav kakor spomladi. Poleg cvetov visi na tem drevesu tudi zrelo sadje. Jablana je bila šele spomladi presažena in je letos že rodila, čeprav samo tri jabolka. Pomlad pa je letošnjo jesen nastopila tudi višje gori v dolini Draga pod Be-gunjsko. Tu cvete še zdaj bljuvaneč ali burja (rododendron), blagodišeči volčin, zlatica in dla-kasti svišč. In poleg tega so še zdaj v jeseni spomladi pomladi tudi jagode ter začele znova cvesti. Če ne verjamete, pa pridite pogledat, saj je zdaj pri nas tako prazno vreme.

Ptuj

Vaja za obrambo pred napadi iz zraka, ki bi se morala vršiti v nedeljo, 9. t. m., je preložena na drugo polovico tega meseca. Točen datum bomo pravočasno javili.

Celje v temi

Danes in jutri zvečer, in sicer vso noč, bo po naročilu kr. banske uprave dvodnevna vaja za zatemnitve mesta Celja. Stanje zatemnitve bo trajalo vso noč. Vsa reklama razsvetljava napi-sov, izložb in podobno mora biti odklopljena. Vsa privatna trgovska in industrijska poslopja morajo biti popolnoma zatemnjena. Zatemnitve mora biti tako izvršena, da je notranja razsvetljava od zu-na popolnoma nevidna. Pri vstopih v razsvetljene prostore direktno iz ceste se morajo napraviti dvojni svetlobni zastori, kar dosežemo z dvema zavesama, ali zakritjem obeh vrat veternika. Za označbo popravil na cestah se uporabijo rdeče svetilke, ki so zgornj in ob straneh zasenčene. Predpisi za zasenčenje žarometov vozil veljajo samo za vozila iz celjske občine. Zunanja vozila morajo biti z lučmi za parkiranje. Za čas vaje bo vsa javna razsvetljava ukinjena, prav tako mo-rajo biti odklopljene luči na dvoriščih, vrtovih itd. Dovanjanje toka in svetelnega plina podjetjem in privatnikom ostane neprekinjeno. Mestno po-glavarstvo in predstojništvo mestne policije opo-zarja, da se bodo vsi prestopki kaznovali z glo-bo do 1000 din, odnosna z zaporom do 20 dni.

Blapca, vojašine prostega, iščem. Naslov v upravi Slov. doma pod števil. 500.

Od tu in tam

Veliko razstavo, ki prikazuje v grafikonih in slikah velike uspehe vlade dr. Milana Stojadinovića v treh letih, odkar je stopila na krmilo, so otvorili v nedeljo v Belgradu v paviljonu Cvi-jete Zuzorić. Ko otvorili so se zbrali skoraj vsi v Belgradu navzoči ministri z dr. Stojadinovičem na čelu, dalje senatorji in poslanci, člani stranke JRZ, ter zastopniki poročevalskih agencij. Otvorilni govor je imel šef Centralnega presbira dr. Kosta Luković. Popoldne je razstavo obiskal tudi nemški gospodarski minister Walter Funk s svojo gospo, ki se mudila že nekaj dni v Belgradu, se pogovarjala z našimi gospodarskimi ministri ter si ogledujeta tudi Belgrad. Slednjič je prišel na razstavo tudi vojni minister armad-ni general Milutin Nedić.

Dr. Vladko Maček, ki se je štirinajst dni zdravlil v Rogški Slatini, se je pred dvema dne-voma vrnil v spremstvu svoje telesne straže v Zagreb. Takoj po povratku je konfiriral s svojim namestnikom za Bosno dr. Šutejem, ki se je po tem razgovoru spet takoj odpeljal nazaj v Sara-jev. Tudi v Belgradu so opozicijski voditelji pre-cej delavni. Stari Ljuba Davidović leži še vedno na svojem domu, kjer ga obiskujejo njegovi po-litični prijatelji. V nedeljo ga je obiskal tudi radi-kalski prvak Aca Stanojević.

Zakoni med avstrijskimi begunkami in bo-sanskimi muslimani so odslej prepovedani. Dogo-dilo se je namreč nekajkrat, da so hoteli Avstrij-ke, zlasti pa Judinje, dobiti jugoslovansko držav-ljanstvo na ta način, da so se na hitro roko poro-čile vsaka s kakim pa naj bo še tako revnim muslimanom in se svojih skrbi, kam bi pobegnili iz domovine, odkrivala. Ker je šlo tu enostavno za špekulacijo, je sedaj vrhovno šerifatsko sodišče odločilo, da se taki zakoni ne smejo več sklepiti. Špekulacijski zakoni so rušitelji dru-žinske morale.

Svoji življenji sta morala žrtvovati za tihotap-sko strast dva mladenčca iz vasi Brajca pri Ko-torju. Orožniki so ju bili zapazili, kako sta s sum-ljivim tovorom šla po stranski stezi. Prijeli so ju in jima vzeli nad trideset kilogramov pritiho-tapjenega tobaka. Razjarjena fant sta šla v vas in začela hujskati ljudi na orožnike. Slednjič so ljudje orožnike napadli, ki so morali v silobranu streljati. Eden izmed tihotapev je bil na mestu mrtve, drugega pa so težko ranjenega prepeljali v bolnišnico, kjer pa je po kratkem trpljenju pod-legel ranam.

Silni nalivi divjajo že tri dni nad Kotorjem in bližnjimi kraji. Ogromne vode so se s strmih hribov zlile v morje, ki je postalo umazano in blatno. Nalivi so uničili večji del vinogradov ter odplavili tiste poljske prideleke, del jih ljudje še niso bili pospravili z vrhov in njiv. Poti so raz-rtle in zagazene z velikimi kamni in grmadami peska. Na poti Kotor-Zelenika je hudournik od-nesel železen most, da je promet, odnosno zveza Kotorja z Dubrovnikom po suhem nemogoča.

Mednarodna železniška konvencija o prevozu blaga z dne 23. oktobra 1924 je izgubila veljavno 30. septembra t. l., namesto nje je pa stopila v veljavo 1. t. m. nova. Ta nova tarifa vsebuje med-narodno konvencijo o prevozu blaga po železnica-h z dne 28. novembra 1933, s prilogami in dopolnil-nimi določili. — Prav tako je 1. t. m. stopila v veljavo tudi nova mednarodna konvencija o prevozu potnikov in prtljage po železnica-h. Te mednarodne konvencije skupaj z dopolnilnimi določili se na-hajajo v tarifah. Te konvencije veljajo za tiste drža-ve, ki se navedene v uvodu teh tarif. Za države, ki še niso uzakonile teh konvencij, veljajo še na-dalje stare konvencije z dne 1. oktobra 1928. Tudi te države so navedene v uvodu navedenih tarif. — Nova mednarodna konvencija za prevoz blaga do-loča nov tovarni list, s katerim se morajo predajati pošiljke od 1. oktobra t. l. dalje. Stari mednarodni tovarni listi iz države, pri katerih velja nova med-narodna konvencija, se ne morejo več uporabljati, vendar se lahko zamenjajo za nove liste pri vseh davkarjih, a samo v roku 90 dni, to je do 29. de-cembra 1938.

Poglavarja vasi je ubil lani v vasi Zablach pri Šibeniku neki Sime Grgas in potem pobegnil v Afriko. Takoj po zločinu so ga sicer prijeli in dali v opazovalnico umobolnice, toda od tod se je Grgasu posrečilo pobegniti, ne da bi vedeli kam. Kasneje so ga dalmatinski mornarji videli v Tu-nisu. Ko so naše oblasti izdale za njim tirnico, je Grgas pobegnil v Belgijo. Sele tam so ga sedaj prijeli in ga bodo izročili našim oblastem.

Zasebno trgovsko akademijo hočejo imeti tudi v Osijeku. Tamkajšnja državna trgovska akade-mija je namreč prenapolnjena. Prvo podporo je naklonil predsednik osješke trgovske zbornice, ki je dal na razpolago ves svoj reprezentacijski fond v znesku 30 jurjev, h katerim je zbornica sama na-vrgla še deset jurjev.

38 obožencev in 113 prič je klicanih pred so-dišče v Bjelovaru zaradi uboja zagrebskega trgovca Martina Borovnika v Vezicu pri Bjelo-varju. Uboj je bil izvršen že pred dvema letoma pod tako zapletenimi okoliščinami, da je moglo sodišče šele sedaj dobiti kolikor toliko jasno sliko o krivih zločinu. Zagrebski trgovci je bil šel na lov s svojim prijateljem ter se zvečer veslal v koči lovskega čuvaja k večerji. Takrat so neznan-ci obkolili koč in streljali iz karabink na goste. Trgovci je bil ubit, čuvaj težko ranjen, a tretji je k sreči odnesel zdravo kožo. Preiskava je dognala, da je bilo v bližnjih vaseh mnogo ljudi, ki so se bavili z zločinskimi posli, kradi puške lovcom in tako obožovali izvrševati druge zločine. Razprava bo trajala zaradi zaslišanja tolikega števila obo-žencev in prič najbrže teden dni.

Sedemdesetletno upokojeno učiteljico Milico Mihajlovič je ubil v Belgradu neznan razbojnik z namenom, da jo oropa. Stara učiteljica je ži-vela sama zase v svoji hišici, le služkinja ji je nosila le in mleko ter ji pospravljala sobe. Pred tednom je učiteljica prodala svojo hišo in se hotela izseliti k drugim ljudem, ker se je ved-no bala in svojo bojazen tudi izrazila drugim ljudem, da bi jo kdo napadel in okradel. V ne-deljo, ko je že tri dni ni bilo na spregled, pa je neki policaj le pogledal skozi okno in zagledal strašen prizor. Stara učiteljica je ležala na tleh vsa v krvi z razbito glavo, a vse naokrog je bilo razmetano. Komisija je ugotovila, da je nekdo moral učiteljico napasti z nožem ter ji prizadejal več ran po rokah, kar kaže, da se je starika bo-ri-la z napadalcem. Slednjič jo je razbojnik udaril po čelu z nekim topim predmetom in jo ubil. Potem je vse prebrskal, pa denarja ni našel. Vsa vrata so bila od znotraj zaklenjena, ter je moral ropar priti v hišo skozi okno, ki je bilo priprto. Takoj so zločinka osumili starkino služkinjo, ki je zadnje dni šarila okrog hiše in zmedeno odgovar-jala tistim, ki so jo povpraševali, kaj prav za prav hoče. Menijo, da je ona povedala neznan-cu, da ima starika denar. Preiskava pa je našla še ves starin denar zavrt v robcu v nekem kotu omare. Služkinjo so zaprli.

Industrijskemu Celju - delavsko kolonijo!

Celju, 3. oktobra.

Jedro mesta Celja je stisnjeno pod Mi-klavski hrib in zapadne obronke Osence z grajskimi razvalinami, nekdanjo trdnjavo mo-gočnih celjskih grofov. Naslonjen na to staro jedro pa raste v smeri Voglajne in njenega pritoka Hudinje proti Hudinskemu in Tehar-skemu polju nov, industrijsko delavski del me-sta. Mnogi se še spominjajo, ko je bil hrib Sv. Jožefa še pokrit z zelenim gozdom, skozi katerega je vodila idilična pot ob kapelica-h križevga pota k znani božjepotni cerkvi — k Sv. Jožefu. Danes so pripete na ta hrib kras-ne vile, ki so si jih postavili različni celjski trgovci, uradniki in zasebniki, namesto skromne poti pa vodi tod v vijugah krasna cesta, po kateri se lahko peljemo že na hrib Sv. Jožefa in odtod na Stari grad. Zadnje leta se je začel stanovanjski del mesta razširati v severo-zapadni smeri, v Savinjsko dolino, proti Levcu in Lavi. Parcele v Levcu in na Lavi so zaradi regulacije Ločnice in Sušnice precej poskočile v ceni. S svojo ugodno lego v središču Slove-nije je Celje, z zelo obsežnim zaledjem in z mnogimi zelo ugodnimi prometnimi zvezami, postalo važen trgovski center obrti in indu-strije, ki se zelo ugodno razvija in narašča, ter je dobilo zaradi stalnega naraščanja indu-strije popolnoma lice delavskega mesta. Z na-raščanjem industrije pa narašča v Celju tudi število delavcev, ki dobijo v celjskih tovarnah delo. Razumljivo je, da z naraščanjem števila delavcev postaja vedno bolj pereče vprašanje, kako dati delavcem dostojna, zlasti higienična, četudi skromna stanovanja, saj vemo, da je v Celju veliko pomanjkanje stanovanj, zlasti po-manjkanje delavskih stanovanj. Če gremo malo v celjsko okolico in se pozanimamo, kje de-lavci stanujejo, bomo presenečeni. Res je, da imajo celjske industrije nekaj hiš, v katerih stanujejo delavci, a jih je premalo, saj jih ne stanuje v teh hišah niti 80%, drugi pa se s svojimi družinami potikajo po vlažnih in mrač-nih kletih in kletnih prostorih, kjer hira in umira na tuberkulozi naša mladina. Pa si bo kdo mislil, da je vendar dosti stanovanj v širši celjski okolici. Tudi tu jih ni. Tako n. pr. v

Zagradu so zasedeni vsi kotečki, kjer stanujejo delavci iz kamnoloma in apnenika. Zlasti je bilo veliko povpraševanje za stanovanji, ko je bil odprt nov premogovnik v Pečovniku.

To pereče vprašanje je že večkrat obrav-naval celjski mestni svet, obravnavale so ga razne socialne ustanove in društva, delavske organizacije pa po svojih delavskih zastopnikih intervenirale, da se to pereče vprašanje, ki po-staja vedno nujnejše, kmalu v doglednem času pozitivno reši. Celjska občina si vidno prizna-va, da bi rešila to pereče vprašanje. Postavi-la je Delavski dom, v katerem naj bi dobili zatočišče predvsem tisti, ki se zatekajo v Cel-je in iščejo tod dela, da ne bodo prezebrali na prostem, temveč dobili v novem Delavskem domu prenočišče. V Delavskem domu lahko dnevno prenoči 57 potujočih. V tretjem nad-stropju so stanovanja za slabše situirane na-meščane in delavce, ki bodo stalno stanovali tu. Škoda je le, da zaradi ptihih sredstev ni bilo mogoče zgraditi več sob, da bi bilo ustre-ženo večjemu številu delavcev.

Celjska mestna občina je postavila v Novi vasi hišo, ki naj bi služila za nekaj poizkusov, ki pa naj bi dovedel, ko se naredi točnejši načrti in proračuni, do realizacije gradnje delavske kolonije v Celju. Gradnja hiše je stala 70.000 din. Obsega dvojno stanovanje po eno sobo in kuhinjo, k vsakemu stanovanju pa pripada še sobica in kabinet na podstrešju. Idealna je zamisel, da bi celjska mestna občina najela večje posojilo, ki bi ga krile predvsem celjska mestna občina, prispevale pa naj bi tudi javne ustanove, Borza dela, industrije in stranke same. Za amortizacijo bi bile potrebne 2% obresti. Tako bi delavci plačevali za stano-vanje mesečno do 200 din in to redno, ker bi imel interes, da dobi v teku let hišo. Pripravi-mo, da bo mestna občina s pomočjo javnih ustanov napela vse sile, da bi se to pereče vprašanje v korist našega celjskega delavstva v kratkem času pozitivno rešilo. Celjska mest-na občina pa naj bo pripravana, da ji bo celjsko delavstvo zato zelo hvaležno in bo poka-zalo tudi s svoje strani razumevanje.

Vprašanje drugega dravskega mostu v Mariboru

Maribor, 4. oktobra.

Včeraj dopoldne se je na mestnem poglavar-stvu vršila konferenca za gradnjo novega drav-skega mosta v Mariboru. Konferenco je sklical ban dr. Natlačen, prisostvovali pa so ji mestni župan dr. Juvan, načelnik tehn. odd. banske upr. inž. Skoberne, bivši oblasni predsednik dr. Le-skovar, okrajni glavar dr. Šiška, podžupan Zebot, banski svetnik Šerbenik, referent za mostove pri tehn. odd. ban. upr. inž. Viher, inž. Stergaršek, odvetnik dr. Miller, inž. Baran, pobreski župan Stržina in kosaški župan Kirer.

Poročilo o dosedanjih akcijah za gradnjo no-vega mosta in o vseh intervencijah, ki so bile izvršene, je podal načelnik okr. cestnega odbora Zebot, za njim pa je o vprašanju novega mosta poročal načelnik inž. Skoberne. Pri razpravi, ki se je razvila na podlagi obeh poročil, so vsi ude-leženci konference prišli do prepričanja, da je graditev novega mosta možna, če vsi interese-ti po svojih finančnih močeh prispevajo k stroškom za gradnjo.

Preložitev vaj za obrambo Maribora

Maribor, 3. oktobra.

Vaje v obrambi proti napadom iz zraka, ki bi morale biti dne 4. in 5. (nočne) ter dne 7. oktobra (dnevne), so po nalogu kr. banske uprave v Ljubljani preložene.

Teden grozdia v Mariboru se je začel

Maribor, 3. oktobra.

V Mariboru se je danes začel »teden grozdi-ja«. Današnji dan je bil namenjen splošni prodaji grozdi-ja. Članice Zveze gospodinj — ugodne mari-borske dame — so postavile sredi Glavnega trga na srednjem prometnem otoku stojnico, na kateri so razgrnile sladko robo. Naval na to stojnico je bil nenavaden. Grozdi-je se je dobilo po 3 din kg v vsaki količini, dočim stane na trgu 4 din. Dinar razlike je bilo dovolj, da je vse, staro in mlado nava-lilo na Glavni trg ter so imele gospe ves čas, dok-ler je trajala zaloga, polne roke dela, pa še niso mogle zadovoljiti vseh kupecv. Grozdi-ja je bilo pri-pravljenega veliko, pa še premalo, ker ga je že v prvih dopoldanskih urah zmanjkalo. »Teden grozdi-ja« je propagandnega pomena tako za meščane, kakor za vinogradnike. Prve naj opozarja na ple-meniti sladki sad naših gor, drugim pa naj po-kaže, da se da spraviti grozdi-je mnogo laže in bolje v denar, kakor pa potem vino. Ves ta teden se bo grozdi-je prodajalo tudi v šolah, kjer bo mladina go-tovo pridno segala po njem.

Konec dveh sodnih razprav

Maribor, 3. oktobra.

Poročali smo o dveh zanimivih razpravah, ki sta se vršili pred mariborskim okrožnim sodiščem. Obravnavali sta se dve vsebinsko povsem različni življenjski zgodbi, katerima je sodišče udarilo kot zaključek pečat obsodbe. 27 letna viničarka Rozali-ja Lešnik je prišla pred sodnika zaradi tega, ker je skuhala svojemu 4 tedne staremu otročku tako močno dozo uspalnega čaja »dormina«, da je otrok dva dni brez prenehanja spal, tretji dan pa je umrl. Lešnikova je bila obsojena na štiri mesece nepogojnega zapor. — Pri naslednji razpravi se je zagovarjal zaradi izsiljevanja 42letni Friderik Škof iz Rošpoha. Neki mariborski gostilničar je imel z njegovo ženo neke opravke, za katere je Škof izvedel. Podal se je v gostilničarju ter mu zagrozil, da bo vse skupaj razkril gostilničarjevi ženi, če ne dobi denarja. Preplašen gostilničar mu je res v naslednjih dneh 3500 din, ker pa Škof je še ni imel dovolj, ga je gostilničar ova-dil. Škof je bil obsojen na en mesec dni zapor ter 300 din denarne kazni, nepogojno.

Maročajte Slovenski dom!

Celjski trg, Celje in okolica

Celje, 4. oktobra.

Z letošnjo letino so okoliščani, ki spravljajo sedaj svoje prideleke, zadovoljni. Žita in okopa-vine so dale kvalitativno in kvantitativno dober pridelek, razen hmelja, ki je dal skoraj polovico manj kot lansko leto. Škoda je le, da se okoliški kmetovalci v dovoljni meri ne pečajo s proizvo-dnjo vrtnarskih pridevkov, ker bi s tem regulirali cene na celjskem trgu. Cene zelenjave in sočiva, kakor tudi ostalih pridelkov na celjskem trgu so precej visoke. Tako stane 1 glavica endivije so-late 1 din, kg poznega zelja 1 din, kg kislega zelja 4 din, kg ohrovtu 2 din, kg karfiolje 8 din, komad kolerabe 0,25 din, kg kumar 4 din, kg paradižnikov 3 din, mali krožnik špinace 1,50 din, kg stročjega fižola 2,50 din, kg čebule 3 din, kg krompirja 1 din. Na trgu pogrešajo Celjani sadje, katerega na celjskem trgu zelo primanjkuje. Go-spodine se boje, da bo letošnji jesen pomanjka-nje zelenjave in sočiva ter da bodo cene še bolj poskočile. Tržna nadzorstvo sicer vsako leto vzorno skrbi, da prihaja na trg zelenjava z juž-nih krajev, vendar pa to vpliva na cene, ki na-vadno zelo poskočijo. Mnogočrat se pripeti po-zimi, da je trg skoraj popolnoma brez zelenjave,

Iz športne krošnje

Prvenstvo Koroške kolesarske župe. Agilni kolesarski organizator in predsednik Koroške kolesarske župe g. Vinko Canjko je skupno s ko-lesarskima kluboma SK Misljinje in Klubu slo-venskih kolesarjev v Celju priredil etapno kolo-sarsko dirko iz Slovenjgradca, preko Prevalj, Črne, Mežice, Guštanj, Dravograda in Misljinje. Proga, ki je bila dolga 103 km, je bila razdeljena na 6 posameznih etap. Dirka pa je obenem tudi veljala za dvojbo med Koroško kolesarsko župo in »Klu-bom slovenskih kolesarjev v Celju«.

Skupni zmagovalce vseh etap je bil Planinšek Jože (Klub slovenskih kolesarjev Celje), ki je prevozil progo v 3:42:15. 2. Rozman Oskar (Ze-lezničar) 3:42:28, 3. Kajtner Franc (Celje) 3:43:27. V dvojboju Koroške kolesarske župe in Klubom slovenskih kolesarjev v Celju je zmagala Koroška župa z 112:102 točkami.

Odlikovanje naših teniških mušketirjev. V imenu Njegovega Velikanstva kralja so bili z ukazom kraljevih namestnikov in na predlog mi-nistrskega predsednika odlikovani: Franjo Pun-čec, Josip Pallada in Franjo Kukuljevič z redom sv. Save IV. razreda, Drago Mitlić pa z redom sv. Save V. razreda.

Po evropskem lahkoatletskem prvenstvu so Francozi napravili posebno in zanimivo statistiko, ki nam pove, da je povprečna starost letošnjih evropskih prvakov 27 in pol leta, da je njihova povprečna višina 178 cm, teža pa 75,35 kg. Naj-maljši evropski prvak za leto 1938 je Nizozemec Osendarp — zmagovalce na 100 m: star je 22 let; za njim pride zmagovalce v teku na 400 m, Anglež Brown, ki šteje 23 let. Najstarejši takmo-valci so bili Finci: maratonski zmagovalce Mu-ivonen ima 39 in pol leta, nedavni svetovni prvak in letošnji evropski prvak Salminen pa ima tudi že 35 let. Najvišji je bil metalec krogle, Estonec Kreek, ki je visok 191 cm, najmanjši pa je bil Muivonen; po teži je odnesel prvo mesto Kreek z 102 kg, najlažji pa je bil zmagovalce na 1500 m Anglež Wooderson, ki tehtal je 52 kg. Statistika je zlasti zanimiva glede starosti tekmovalcev.

Največji nogometni športni dogodek v letoš-njem letu bo srečanje angleške nogometne re-prezentance in reprezentance Kontinentalne Ev-rope, ki bo 26. t. m. v Londonu na igrišču Arse-nala. Novejša zgodovina nogometa zaznamuje že več poizkusov, napraviti srečanje med učitelji no-gometa in med njihovimi učenci. Zaradi raznih težkoč pa je to srečanje vedno odpadlo. Za le-tošnje leto pa je ta tekna že popolnoma zago-tovljena. Mednarodna nogometna zveza bo mo-štvo kontinentalne Evrope določila na svoji pri-hodnji seji 9. t. m. v Curihu, 23. t. m. pa bo to izbrano evropsko moštvo odigralo poizkusno tek-mo z nizozemsko reprezentanco v Amsterdamu. Za moštvo kontinentalne Evrope proti Angliji bodo po vsej verjetnosti tvorili hrbenice Itali-jani, ki so si letos v Parizu priborili svetovno nogometno prvenstvo. Tako pridejo v poštev kot golman Olivieri, dalje Piola, Colaussi in Ferrari. Madžar dr. Sarosti, sicer vodja napada, bo ver-jetno zavzel mesto srednjega krilca. Nadalje pri-deta v poštev še Madžara Czengeler in Lazar, Švicarja Minelli kot branilec in Bernati kot kri-lec, Francoz Aston kot desna zveza in Neuma

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Baromet- sko stanje	Tempe- ratura v C°		Relativna vlažnost v %	Oslajenost v mm	Veter (smer, jakost)	Pada- vine	
		na- večja	na- manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	762.2	20.4	11.2	95	16	SE ₁	0.1	dež
Maribor	762.6	18.6	8.0	90	10	0	—	—
Zagreb	764.0	22.0	11.0	90	10	SSW ₁	—	—
Belgrad	764.4	25.0	13.0	90	3	0	—	—
Sarajevo	765.9	22.0	9.0	90	10	0	15.0	dež
Vis	764.4	18.0	14.0	90	10	SE ₂	—	—
Split	763.8	23.0	16.0	70	4	NE ₂	—	—
Kumbar	763.4	23.0	16.0	70	0	0	—	—
Rab	764.2	20.0	15.0	90	8	S ₁	0.2	dež
Dubrovnik	763.3	22.0	15.0	70	0	NE ₁	—	—

Vremenska napoved: spremenljiva oblačnost, nestanovitno vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljub-ljani od včeraj do danes: Včeraj je bila nizka in gosta megla iz noči do 6.40, do 8.40 srednje gosta, redka in visoka. Ob 10 se je megla dvignila, posil-jalo je sonce, bilo pa je še vedno nekoliko ob-lačno. Ob 11.40 je oblačnost malo narasla, nato pa se je spreminjala do 14. Popoldan je bilo večino-ma oblačno, enako tudi ponoči. Popolnoči je med 2 in 2.20 rosil dež.

Koledar

Danes, torek, 4. oktobra: Frančišek Asiški.
Sreda, 5. oktobra: Placid in tovariši.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška cesta.

Ravnateljstvo šole Glasbene Matice obvešča tem potom starše, da je vpis na glasbeno šolo še vedno mogoč. Priglasite sprejema pisarna Glasbene Matice, Gosposka ulica št. 8.

Pevski zbor Glasbene Matice bo imel drevi ob 20. uri redno pevsko vajo. Odbor prosi vse in točno!

— Frančiškanska prosveta M. O. v Ljubljani opozarja vse na svoje aktualno skioptično preda-vanje, ki bo danes ob 8 zvečer v novi franči-škanski dvorani »Portreti vodilnih politi-čnih osebnosti«. Predava ob številnih skioptičnih slikah urednik Franc Tersgovlav. Vsi, ki se zanimajo za današnje svetovne politične dogodke in za voditelje, v katerih rokah je uso-da posameznih narodov, nikar ne zamudite tega predavanja! Predprijave vstopnice po 2 in 3 din v pisarni »Pax et bonum« v frančiškanski pasaji. Člani imajo popust.

Tramvajska proga k Sv. Križu bo odprta v sredo, dne 5. t. m. Z rednim prometom se prične ob 6 zjutraj. K Sv. Križu bo vozil tramvaj začasno od Sv. Petra po Jegličevi cesti do Sv. Križa ter bo imel zvezo z vsemi ostalimi progami. Promet se bo vršil tako, da bo vozil tramvaj zjutraj od 6 do 8, vsakih 6 minut do Sv. Križa, od 8 do 13 vsakih 6 minut do Kolinske tovarne, naprej k Sv. Križu od 18.30 do 20.45 vsakih 6 minut do Kolinske tovarne, naprej k Sv. Križu pa vsakih 12 minut, od 21 do 14 pa vsake pol ure do Sv. Križa. Sedaj veljavne vozne cene veljajo tudi za progo Sv. Križ s to spremembo, da znaša cena za daljše vož-nje preko 6 delnih prog 3 din. Po tarifi stane torej vožnja: od glavnega kolodvora ali Sv. Petra 1.50 din, od Pošte, Mestnega trga, Gradišča, Sv. Ja-koba, iz Most itd. 2 din, iz Šiške, Tržaške ceste 2.50 din, iz Zg. Šiške, St. Vida, Viča itd 3 din.

Poziv javnosti. Jugoslovansko-čehoslovške lige, ki že vrsto let delujejo na zblizanju in sode-lovanju Čehoslovakov in Jugoslovancev, imajo za veliko dolžnost ravno sedaj razširiti in poglobiti svoje delo med najširše plasti našega naroda. Čas zahteva od nas dejanje! Zato pozivamo vse, ki čutijo v teh dneh s težko preizkušnjo Čehoslo-vaške, da pristopijo v naše organizacije in da s svojim članstvom podpora naše delo, ki ga čaka-jo nove in velike naloge! Pristopajte v čim večjem številu! V krajih, kjer še ni naše lige, jo takoj ustanovite! — Izvršni odbor J.-čsl. lig dravske banovine. Jugosl.-čsl. liga v Ljubljani.

Mariborsko gledališče

Torek, 4. okt. ob 20: »Hudičev učencec. Pre-miera. Blok. — Sreda, 5. okt.: Zaprt. — Četr-trek, 6. okt. ob 20: »Kar hotelec. Red C.
»Hudičev učencec« prvič na slovenskem odru. Ta Shavov svetovnoznani melodram v 3 dejanjih (6 slikah), se v režiji Vl. Skrbinka v maribor-skem gledališču prvič predstavi na slov. odru.

Ljubljansko gledališče

DRAMA. — Začetek ob 20.

Torek, 4. oktobra: »Veriga«. Red A.
Sreda, 5. okt.: »Žene na Niskavuorijus. Izven Četrtek, 6. oktobra: »Izsiljena ženitev. Ljubezen-zdravnik«. Red Četrtek.
Petek, 7. oktobra: Zaprt.

OPERA. — Začetek ob 20.

Torek, 4. oktobra: »Boris Godunov«. Eed B.
Sreda, 5. okt.: »Ero z onega sveta«. Red Sreda.
Četrtek, 6. oktobra: »Na sinjem Jadranu«. Premi-
era. Premierski abonma. Opereta.
Petek, 7. oktobra: Zaprt.
Sobota, 8. oktobra: »Na sinjem Jadranu«. Izven.
Nedelja, 9. oktobra: »Tosca«. Gostuje ga. Zinka Kunc-Milanov. Izven.

Programi Radio Ljubljana

Torek, 4. oktobra: 11 Solska ura: Oktobar doma in v prirodi; pomen 4. oktobra kot svetovnega dneva — dialog: vodi g. Miroslav Zor — 12 Donski kozaki pojo (plošče) — 13.45 Porobil — 13 Napovedi — 13.20 Orolanski koncert Radjskega orkestra — 14 Napo-vedi — 18 Harmonika solo (g. Voukan Ivan) — 18.40 Glasbeni spored v prihodnjem letu (g. dr. Anton Do-linar) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Vesela kronika — 20 Koncert slovenske glase (Radjski orkester) — 21.10 Debussyjeva ura, Klavir solo (g. prof. L. M. Škerjanc) — 22 Napovedi, poro-čila — 22.15 Prenos lahke glase iz kavarne Nebotičnik.

Drugi programi

Torek, 4. oktobra: Belgrad: 20 Narodne pesmi. 20.30 Komorni koncert, 21.45 Narodna glasa — Zagreb: 20 Komorni koncert, 20.30 Operni spored, sodeluje Gita Gjuranec (sopran), Mario Gjuranec (tenor) in Ra-dijski orkester — Praga: 20.35 Srbske pesmi — Sofija: 20.30 Klavirski koncert, 21 Pevski koncert, 21.55 Ruske romane, 22.25 Lalka glasa — Varšava: 21 Simfoni-
koncert — Pariz: 20.30 »Boris Godunov« (Musorgski), opera v štirih dejanjih.

Kupfer in Platzer. Kot že rečeno bo dokončna po-stava določena 9. oktobra v Curihu. Angleška nogometna zveza pa ima svojo postavbo že dolo-čeno. Angleži bodo nastopili v postavi, s katero so zadnjič premagali Irsko.

Kaj bodo dobili Nemci na Češkem

V prvi vrsti kaolin, les, hmelj in lignit

Kakšna usoda je doletela prejšnji teden češkoslovaško državo, ki s svojim ozemljem sega najdlje v osrčje germanske Evrope, ni ostalo nikomér več nejasno. Javnost je bila po časopisih obveščena o poteku pogajanj, čeprav ne do vseh, morda še bolj zanimivih podrobnosti, zanesljivo pa je bila obveščena vsaj o sklepih zastopnikov štirih evropskih velesil, ki so bili usodni za Češkoslovaško, torej za tiste, ki zaradi prevelikih človeških žrtv ni smel tvegati vojne. Pokazalo se je namreč tudi, da ni dovolj, če ima država na razpolago samo moralno oporo, ne more pa z zanesljivo računati na dejansko pomoč od zunaj. Dejstvo je zdaj tu in ne pomaga več nobeno razpravljanje o tem in onem. Javnost pa je morda najmanj poučena o tem, koliki so kraji, ki jih bo morala Češkoslovaška odstopiti in ki jih deloma zdaj Nemčija tudi že zaseda, v resnici vredni, t. j., koliko pomenijo v gospodarskem oziru za Nemčijo pridobitve, za Češkoslovaško pa izgubo.

Sudetske pokrajine so

v veliki večini gozdnate in industrijske

Za poljedelstvo niso kaj prida ugodne. V njih je naseljena posebna tieta industrija, ki dela za izvoz. To bi bile v prvi vrsti tekstilna industrija, keramična in steklarska industrija, razmeroma malo pa je v teh krajih surovin in železne industrije. Gospodarsko podlaga Češkoslovaške predstavlja pokrajina okoli Ostrave in Karvina. Tod je v večini češko prebivalstvo, le ob robu te pokrajine bi se dalo reči, da so v večini Nemci. Tu živi okoli 700.000 ljudi, ki se do 40% bavijo z rudarstvom, 50% pa jih je zaposlenih pri jekleni industriji. Rudniki, visoke peči, jeklarne in topilnice dajejo okoli 70% vse proizvodnje te vrste v vsej češkoslovaški državi. V rudarski industriji na Češkem je zaposlenih nad 70.000 delavcev in uslužbencev. V tej pokrajini okoli Ostrave in Karvina je tudi nekaj ležišč

premoga in lignita

Proizvodnja premoga doseže na mesec 1.400.000 ton, proizvodnja lignita pa nad poldrugi milijon ton. Lansko leto je proizvodnja premoga znašala 17 milijonov ton, kar predstavlja manj kot desetletni nemške tovrstne proizvodnje. Približno ravno tako je z lignitom, ki ga Češkoslovaška nakopuje za leto okoli 18 milijonov ton. Glavni premogotopi so v predelu Ostrava-Karvina ob nemško-poljski meji, kjer je nemškega prebivalstva komaj 30%. Na tem področju je 32 rudarskih oken in tu kopljejo tudi koks, in sicer na leto okoli 7 milijonov ton, zaposlenih pa je tod 40.000 rudarjev.

Ostali premogotopi so na odesku Plzen-Kladno, na Češkem, ter na odeskah Sazler-Slanovice, Slati ter Rosice-Oslavani.

Najvažnejša nahajališča lignita so ob severozahodni nemško-češki meji, kjer bivajo po veliki večini Nemci. Te lignitske plasti se vlečejo v pokrajini, kjer leže mesta Most, Homotuv, Teplice. Poleg tega sta še dve manj važni nahajališči lignita in sicer prvi pri Karlovih Varyh in drugi pri Tebu. Nekaj lignita imajo dalje že na nemški strani, pri Budějovicah. Treba je poudariti tudi to, da je v zadnjih desetih letih proizvodnja premoga in lignita polagoma padala.

Železna ruda

Na splošno prevladuje tudi precej zmotno pričanje, da je v onih krajih, ki jih bodo zdaj zasedli Nemci, zelo velika proizvodnja železne rude. Da te rude tod ni toliko, dokazuje že dejstvo, da za kovinarsko industrijo, ki se je v teh krajih sicer res precej razvila, uvozijo vsako leto poldrugi milijon ton rude. Rudniki železa so v Sudetih posebno pri Joachimovu, več pa jih je tudi še notraj bodočih češkoslovaških meja, vzhodno od Plzna. Veliki državni rudniki so Rozava in Železnik, ki zalagata z železno rudo visoke peči v Tirolu.

Važni so dalje tudi rudniki, kjer kopljejo nekatere

druge rude

Rudnik srebra in svinca je v Probažu, vzhodno od Plzna. Tudi tega torej ne bo zaenkrat še dosegla nemška roka. Dalje je rudnik zlata in evinca v Branka-Stiavniku in Kremnici, v Krkonoših pa so

ležišča rude, iz katere dobivajo radium in sicer pri Joachimsthalu. Kameno sol kopljejo na Slovaškem, prav tako pridobivajo tu tudi magnezit in antimon. Petroleje dobivajo na nekaj mestih na Moravskem in Slovaškem.

Če izvajamo radij in nekaj rudnikov železa, ki so skoro že popolnoma izčrpani, lahko rečemo, da sudetski kraji nimajo v sebi razmeroma mnogo rudnega bogastva.

Precejšnje važnosti pa so za Češkoslovaško tudi rudniki kaolina, ki ga kopljejo na štirih krajih. Največ ga je na zahodnem Češkem od Plzna do Karlovih Varov in Heba. Po veliki večini se jih bo zdaj torej polastila Nemčija. Ostali rudniki kaolina pa so na Slovaškem, na Moravskem in Podkarpatski Rusiji.

Gozdovi

Pri vsem tem bogastvu čeških pokrajin pa ne smemo prezreti, da je ozemlje te države pokrito z velikanskimi gozdovi. Gozdovi pokrivajo 4 milijone 600.000 ha zemlje, v njih pa je okoli dve tretjini iglastega drevja. Gozdovi so po vseh hribovitih pokrajinah, torej tudi sudetsko-nemških pokrajinah. Tam so še celo najlepši gozdovi. Velik napredek zato obetajo tod posebno proizvodnji celuloze in papirni industriji. Češkoslovaška je do zdaj izvažala vsako leto do 3 milijone metrskih stotov lesa, nad 120.000 ton celuloze in nad 40.000 ton papirja vseh možnosti vrst. Velik del teh tovarn celuloze in papirja bo zdaj na nemški strani. Vseh tovarn celuloze je bilo zdaj na Češkoslovaškem 24.

Na drugi strani pa v teh novih nemških pokrajinah kmetijstvo daleč zaostaja za drugimi kraji na Češkem in Slovaškem. Ob mejah Češkoslovaške so povečini gozdovi, poleg tega pa redko živinorejski kraji s pašniki in nekaj poljem, kjer pride lujejo žito, krompir in sladkorno pesa.

Sladkor, hmelj

Eden najvažnejših izvoznih proizvodov na Češkem je sladkor; poleg tega pa sta nič manj važna hmelj in slad, ki jih rabijo za pivo. Od petih krajev, kjer gojijo hmelj, spadata dva v sudetsko-nemške kraje. Glavni kmetijski proizvodi pa so vendar še ostali na Češkoslovaškem. Jeklene industrije ni skoro nič v onih krajih, kjer imajo Nemci večino. Njeno središče je v Moravski Ostravi in okolici, kjer je zaposlenih okoli 40.000 kovinarjev. Tudi velika večina onih krajev, kjer imajo tovarne

za predelovanje rud, bo ostala na Češkoslovaškem. Med njimi so tudi velike Skodove tovarne v Plznu. V sudetskih pokrajinah pa so ostale številne tekstilne tovarne, ki delajo za izvoz. Poleg tega je tu tudi nekaj drugih manjših tovarn, kakor je na primer tovarna za glasbila, igrače, čipke itd.

S čim se bo torej okoristila Nemčija

Iz vsega tega se vidi, da bo Nemčija v novo zasedenih pokrajinah dobila razmeroma malo surovin, izvzemši lignita, kaolina, lesa in hmelja. Tudi težka industrija ji ne bo dosti koristila, več gotovo ne, kot je dozdaj Češkoslovaški. V prvi vrsti bodo za Nemčijo znatnega pomena tovarne za predelovanje industrijskih surovin, ki morejo živeti samo od izvoza

Največji parnik sveta - Queen Elisabeth, ki so jo prejšnji teden spustili še nedograjeno v morje

V torek so spustili na Angleškem v morje največjo ladjo, kar jih je bilo dozdaj zgrajenih. Ime so ji dali po sedanjim angleški kraljici Elizabethi »Queen Elisabeth«. Kraljica je bila v torek sama navzoča, ko so spustili tega najnovejšega in največjega pomorskega velikan v morje v zalivu Clyde, ter je ob tej priliki tudi prebrala poslanico angleškega kralja. Opravičila ga je pred zbrano veliko množico ljudstva, ker zaradi napetega mednarodnega položaja ni mogel sam priti iz Londona na to svečanost. Nato pa je še sama imela daljši govor, v katerem je poudarila velik pomen tega dogodka, ko je Anglija spustila največjo ladjo sveta v morje.

Dvakrat večja kot »Titanic«

Novo ladjo »Queen Elisabeth« je zgradila ladjedelska družba Cunard White Star line. Kakšen orjak je to, si lahko mislimo, če ga primerjamo z nekdanjo največjo ladjo na svetu slovitim »Titanicom«. Ravno dvakrat večja je »Queen Elisabeth« in tudi še za 4.000 ton presega dozdaj največjo ladjo »Queen Mary«.

Ze na zunaj se ta pomorski orjak prav precej razlikuje od svoje omenjene »sestres«, kajti od takrat, ko so gradili »Queen Mary«, pa do danes je tehnika že zelo napredovala. To je primer prave »vitke linije« kakršno so vpeljali zdaj ne samo pri avtomobilih, pač pa tudi pri ladjah, ki naj dosežejo večjo hitrost. S tem, da ima ladja samo dva dimnika, so pridobili mnogo na prostoru, ki so ga uporabili za prostrane dvorane. V tej novi ladji ni nič manj kot 29 najbolj luksuzno

S tem pa seveda še daleč ni rečeno, da Češkoslovaški ni treba biti posebná žal za te kraje, ki jih je morala zdaj odstopiti Nemčiji. Kljub temu, da v nekaterih sudetskih krajih res prevladuje nemški živelj, vendar ne more nihče trditi, da so na vse zadnje pri delu za ljudsko blagostanje v teh krajih v zadnjih 20 letih v veliki meri vendar sodelovali tudi Čehi in Slovaki. Treba je poudariti tudi dejstvo, da je Češkoslovaška z zasedbo sudetsko-nemških pokrajin dobila okoli sebe ne samo še tesnejši politični, pač pa tudi gospodarski obroč, ki ji bo brnil, da ne bo mogla niti v takliki meri kot dozdaj gospodarski dihati. Na drugi strani pa ne more nihče vedeti, če je obljuba zahodnih velesil, da bodo branile novo Češkoslovaško res vsaj približno tako močna, kot pa bo resnična njihova pomoč.

urejenih prostorov in dvoran, v katerih je vse odlično preskrbljeno za vso možno zabavo,

Kakor v kakšnem velikanskem hotelu

na suhem.

V gornjih prostorih, na krovu je najmodernejša opremljena restavracija v obliki polkroga z verando in velikimi steklenimi okni. Tu je tudi najboljši razgled po morju. Za one potnike, ki si ne morejo privoščiti vožnje v prvem razredu, so prostori nižje. Tudi ti imajo svojo dvorano z lepim razgledom. Skozi razkošne salone, bar, kjer se potniki tudi lahko malo zavrtje, in bogato knjižnico, prideš v krasen vrt, zasajen s palmami in najlepšim cvetjem iz vseh možnih krajev. »Queen Elisabeth« ni ostala brez kino dvorane, plavalnih bazenov, telovadnice, teniških igrišč ter sobe, v kateri se otroci lahko igrajo. Tudi najmoderneje opremljena gledališka dvorana je na tej ladji. V njej bodo nastopali najslavnejši igralci sveta.

Celo tretji razred je mnogo bolj razkošno urejen, kakor pa je n. pr. na vlakih ali pa na drugih ladjah. Vee kabine imajo naprave s toplo in mrzlo vodo in je vse preskrbljeno tudi za zračenje prostorov. Potniki tretjega razreda imajo dostop tudi v številne luksuzne opremljene prostore.

Ladja ima dalje tudi svojo električno centralo na parni pogon. Ta centrala je tako velika, da bi mogla oskrbovati z električnim tokom celo mesto, ki ima do 250.000 prebivalcev. Vseh žarnic je na ladji 30.000. Bajen je pogled ponoči na ta »ploveči hotel«. Kuhajo vse na elektriko. Električna goni ure, naprave za zračenje, telefone in aparate za brezžično oddajanje in sprejemanje poročil. Štiri velikanke vijake goni sila 16 močnih turbin. Vsak vijak tehta 32 ton. Takšno težo bi komaj mogli natovoriti na tri železniške vagonce. Ta ladja ima tudi največji kotel, kar jih je bilo kdaj na kaki ladji. Vdelanih je vanjo nič manj kot 71.000 najraznovrstnejših cevi. Velika kolešča pri turbinah imajo premer štirih metrov.

Na prvo pot - 1. 1940

Največji dosedanj pomorski velikan »Queen Elisabeth« pa še ne bo tako hitro odpel na svojo prvo pot v Ameriko. Prva vožnja čez Atlantski ocean je določena šele v letu 1940. Tudi še niso končana vsa dela, ker jih tudi ni bilo mogoče prej izvršiti, dokler ladja še ni bila spuščena v morje.

Najbrže bo zdaj svet spet za nekaj časa pozabil na to ladjo, dokler ne bo prišla novica, da se pripravlja na svojo prvo pot v Ameriko. In tedaj je ne bodo z največjo pozornostjo in zanimanjem spremljali samo Angliji, pač še kdo drug, ki bi se rad »igral« vsaj s podobnimi velikani.

Karta kaže, kako so, oziroma bodo še do 10. oktobra Nemci zasedali češkoslovaško ozemlje. Pokrajine, označene na karti z I. so zasedli 1. in 2. oktobra; II. 2. in 3. oktobra; III. 3., 4. in 5. oktobra; odsek IV. pa 6. in 7. oktobra. O ostalem delu črno označenega ozemlja, ki je tudi bolj bogato kot ono, ki ga bodo nemške čete zasedle do 7. oktobra, bo deloma odločil plebiscit, kakor bo določila mednarodna komisija.

92

Hervy Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Nenadno se je ustavil in ostrmel sredi svojih gibov:

»Za vrata, kaj pa gori na krovu?«

Antonio je odgovoril:

»Samo konec vrvi.«

Kapitan pa je dejal:

»Toda doni, kakor da prihaja veter.«

Hotel je k vratom, a se je ustrašil.

»Ne, Adverso, pojdite vi in dajte povelje. Gor, vam pravim!«

Jaz imam tu še skrb.

Pogreznil se je nazaj v svoj stol. Z letečo brzino mu je žena

nalila nekaj pižame.

Antonio se je otresel strahu, ki je tu spodaj za trenutek prevzel tudi njega in kar rad stekel navzgor. Res: Ladja je že bila v brzini in je drsela naravnost proti zahodu, v hrbtu je imela enakomeren močan veter.

Konec koncev so bili v Basattul

Collins je ves žareč od veselja stopil bliže in dejal:

»Zdaj bomo imeli dneve in dneve pred sabo samo odprto morje. Zdaj se vdamo lahko malo zlozemu življenju. Človek ne bi verjel, kako drugače ti je, samo če takle vetrič zapiha za nekaj trenutkov. Prejle še se mi je srca lepila na hrbet, zdaj pa — pogledite!«

Obrnil se je nazaj in pustil, da mu je srca veselo plapolala. Pri tem je kazal zadovoljen obraz.

»Najprej sem videl, kako se je napihnilo jadro, takoj nato pa so bila tudi vsa druga polna vetra. Zdaj je kapitan spet enkrat imel precej prav. Le da smo veter ujeli malce južneje od tam, kakor pa je dejal on. Zdaj bom zakrmaril ostro na zahod, dokler ne boste jutri izvedli opazovanja, potem bomo pa lahko določili novo smer. Če bo veter držal, gospod Adverso, potem se nam ne bo treba dotakniti nobene vrvi, dokler ne bomo pred Barbadosi.

Malo je pridulil glas.

»Kako pa je spodal?«

Antonio je poročal:

»Zveni pa, kakor bi topot prihajalo prej kakor sicer. Torej znanje mu tudi že daje? To dela le tedaj, kadar je precej na koncu. Zdaj lahko pričakujemo dojenčka vsak trenutek tu na krovu, vam

rečem. A nikar se ne dajte potlačiti. Zadnjič je bilo meni prav tako, tako da sem celo sam prisluskoval, če bo otroče res prišlo. Bilo je pri Andamanih. No, tedaj smo imeli razen tega še strela. Tako, zdaj pa grem in bom velel obesiti vsa jadra.«

Pod Collinsovim poveljujočim glasom so na »Wampanagit« po vrsti vzvetoletla nova jadra. Proga vode pred kljunom je planila višje pri vsakem novem jadrju. Brig je drvel v nagli vožnji dalje. Vsi šumi so se mešali v enakomerno in enozvočno šumenje. Ladja in ljudje so prešli v dolgo enakomerno razpoloženje vožnje na zahod.

Collins je imel preveliko upanje. Kapitan je kazal le malo znanosti, po katerih bi se dalo sklepati, da se bliža polom. Spal je, se prebudil in zmerjal, za videz polistal malo po velikem Svetem pismu, ki je ležalo odprto pred njim, potem spet pil in položil glavo na roke.

Skozi vrata v kabini je prihajal ves dan lahen šum, kakor od žage, ki jo stiska. Miss Jorhamova je pletla šesti par nogavic in čakala, v obeh se ji je kazalo toga bojazan. Kadar ni nihče gledal, je stopila do predala v jedilni omari, ga odprla in vzela iz njega prosodno lutko. Za stvari, ki jih je punčka nosila, je uporabila svojo skrajno in najbolj bleščečo šivankarsko umetnost.

Skrila je lutko na svoje ležišče, potem se pa naglo spet spravila na pletenje.

Antonio je zdaj večino časa prebil na krovu, da bi ušel napetemu ozračju v kabini. Dal si je prinesiti na krov blazinjak in ga je spel poleg lopute, ki je držala v kabino. Prav pogosto pa je tudi vzel v roke krmilo.

Morje je bilo za oko skoraj negibno. Antonio je te dni doumel, da je gibanje Oceana prej ritem, ki ga je mogoče čutiti, kakor pa gibanje, ki bi ga opazilo oko. Človek si je lahko mislil, da zemlja diha in da se ladja dviga ter pada na njenih prsih.

Dneve in dneve je letel za njimi velik bel plit, ki mu Antonio ni vedel imena. Širil je mirna krila uro za uro, kakor da ve za bodočnost in čaka na nekaj pomembnega, kar mora srečati ladja. Nekega dne pa je s čudnim krikom nenadno izginil za rob sveta, kdo ve kakšen klic ga je potegnil.

Ko so jadrila dalje na zahod, so se začela pogostejše kazati mesta s plavajočim plevelom. Med njimi so bila velika jezera svetle sinje vode, ki so žarela v luči in koder se je zdelo, da ladja hitreje drsi.

Če je Antonio plevelnata mesta po bližje opazoval z daljnogledom, je videl racke in smešne morske ječe, kako sede v goščavi ter se gibljejo kakor majhni škrtati, ki sporočajo vest o vožnji ladje v nepoznane daljave.

V tej širini se je vse zdelo tiho in srečno. Ves dan so pred njimi švigale leteče ribe. Ponoči je Antonio slišal kako šviste skozi vodo, ali kako s koščnim šumom podajo na krov. Kadar je mornar s kavljem ujel vejo z orehi, je to na ladji učinkovalo kakor kos rast-

linja s kake druge zvezde. Tako daleč za njimi, tako neskončno daleč pred njimi je zdaj ležala tudi slutnja o trdni zemlji.

Morje je bilo lepo, dosti lepše kakor pa si je bil Antonio kdaj drznal misliti. Toda to je bila šele prva polovica čudes v tisti pokrajini, ki leži blizu ravnika zemeljske zvezde.

Daleč nad njimi in daleč čeznje se je bočilo nepojmljivo področje zraka in vonja, na njem so bile dobro razdeljene luči in neprijemljivo naračje oblakov. Nekeč je vstal vodni vrtnec in jih neprijetno podrsnil s svojim kadečim se robom, nato pa vendarle odzvil ob strani mimo, kakor nebesni plesalec, ki vrta svoje osje telo v temni liji mračnega neba.

Potem so spet prišli dnevi neznosne sinjine z malo begotnih oblakov, jutraj in brez zvoka, samo jadra so šumela in morje je šepetalo, zdaj pa zdaj pa je udaril vmes ladijski zvon.

Mornarji so posedali po krovu, skubili predivo, v svežnjih prali stare cunjje in jih obešali sušiti. Zdaj pa zdaj je bilo slišati kratak drobec kake pesmi in prilajeno lenobno razgovorjanje. Niti Collins ni mogel najti dovolj dela za ljudi. Stara jadra so bila že vsa zakrpana, čolni in zunanjsčina ladje popleskana, vsi medeninaški deli zgajeni in veriga pri sidru brez rje. Pri vsem tem pa niso imeli za sabo dosti več kakor pol pota.

S tem, da je Antonio nepretrgoma moral opazovati zvezde, in zaradi tega misliti v predstavah, kakor ločna stopnja in nebesno področje in kar je še takega, je pri preiskavanju obzorja pogosto imel čisto telesni občutek o tem, kako mogočna je zemeljska krogla, čez katero je ladja počasi ležala. Če si je pa docela prikladal pred oči, kako ta strašna krogla noč in dan drvi proti vzhodu in da z njo leti tudi on, in sicer z naglico, ki prekaša vsako misel, potem mu je pogosto bilo pri sreč. da se mora trdno prijeti krmila ter nekako čakati trenutka, ki ga bo zagnalo v prostor, kakor kapljo vode z brusa.

Hkratu s tem pa je raslo njegovo razumevanje in pojmovanje geometričnih nalog. Kot navigacijski častnik je postajal visok in zahteven. Nekega dne je sklenil, da bo določanje zemljepisne dolžine preskusil z opazovanjem jupitrovega svetloba. Ta sklep je bil zvezan z nekaj malimi težavami, zakaj za kapitanov daljnogled je moral postaviti zasilen trinožnik in čakati, da bo kakšno mirna.

Trinožnik je naredil Collins. Težje pa je bilo prepovoriti kapitana, da je dal svoj daljnogled. To je bilo dobro orodje, ki ga je pobral v starih časih v nekem ladijskem plenu.

Kapitan Jorham zadnje čase ni mogel več spati in je bil v hudem nemiru. Ta dan ga je Antonio že večkrat slišal, kako govori z ženo. Če pa je on vstopil v sobico, sta pogovor takoj ustavila. Oba je obdajal izraz velike napetosti, kolikor je mogel Antonio opaziti, a ni se posebno menil za to, ker je bil zdaj preveč zatopljen v svoj mali poskus na krovu.